

Børn, kultur og lærende partnerskaber

fra et udviklingsprojekt på MUSEET FOR SAMTIDSKUNST
om formidling af kunst til små børn

Af Bennyé D. Austring
– med bidrag fra Charlotte Schultz Thers,
Martin Hoffmann og
Nils Falk Hansen, PH Absalon

*Børn, kultur og lærende
partnerskaber
fra et udviklingsprojekt på
MUSEET FOR SAMTIDSKUNST
om formidling af kunst til små børn*

1. udgave – 1. oplag
© HistorieLab - Nationalt Videncenter
for Historie- og Kulturarvsformidling
2018
ISBN 978-87-93587-14-4

Projektteam:
Bennyé D. Austring
Charlotte Schultz Thers
Martin Hoffmann
Nils Falk Hansen

HistorieLab
Vejlevej 2
7300 Jelling

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
Baggrund og tilløb	5
Mål og rammer	5
Arbejdsmetoder	7
Kunstsyn og barnesyn	7
Bagvedliggende forskning	8
Sommerfuglemodellen	8
Projektets progression	9
Børnehaverne Freja og Kastanjen	9
Museet for Samtidskunst	10
Undersøgelhedsdesign	12
Observationer og delanalyser	12
Interviews og kategorisering	22
Konkluderende anbefalinger til museet	26
Inspirationsmateriale	27
Andre resultater	30
Perspektiver	31
Referencer	34
BILAG 1: Projektformulering	35
BILAG 2: Projektteamets anbefalinger til Museet for Samtidskunst	36

Det, jeg mener, er vigtigt, når man skal formidle til børn og unge, er at de selv får lov til at afprøve, mærke materialet og gøre sig sine egne sanselige erfaringer, samtidig med at der er en form for læring og refleksion involveret.

Cecilia Westerberg, billedkunstner og udstillingsarrangør v. bl.a. Statens Museums for Kunsts Børnemuseum [KUNSTEN.NU 22.10.18].

Baggrund og tilløb

KULT-projektet [2016-18] var et vellykket samarbejdsprojekt mellem Kulturprinsen, UCN, Absalon, UCL og HistorieLab, og da en fortsættelse af samarbejdet mellem de tre sidstnævnte parter blev udmeldt i HistorieLab-regi, var KULTs erfaringer og resultater naturligt en del af inspirationsgrundlaget. Det fremgår blandt andet af videnscenterleder Peter Johan Yding Brunbechs samarbejdsoplæg "Faglige spor – HistorieLab/UCL/Absalon" af 20. september 2017, hvor KULTs fokus på pædagogik, kultur og æstetiske læreprocesser figurerer som ét af de tre spor, samarbejdet sigter mod at realisere.

Konkretisering af samarbejde og projektbeskrivelser udmøntede sig herefter i etablering af hhv. et forsknings- og et udviklingsspor, hvor Lars Kjær Larsen, UCL/HistorieLab, og Bennyé D. Austring, Absalon, initierede arbejdet med udviklingssporet. Austring blev efterfølgende udpeget til leder af Absalons projektteam.

PH Absalons udviklingsprojektteam bestod af

- Lektor Nils Falk Hansen, Center for Pædagogik, Roskilde
- Lektor Martin Hoffmann, Center for Pædagogik, Slagelse
- Adjunkt Charlotte Schultz Thers, Center for Pædagogik, Slagelse
- Projektleder Bennyé D. Austring, Center for Pædagogik, Roskilde

Mål og rammer

I den endelige projektbeskrivelse af 13.11.2017 blev det på ny betonet, at udviklingsprojektet skulle bygge videre på KULT-projektets erfaringer. KULT-projektet [2016-18], der var støttet af Kulturministeriet, fokuserede på dagtilbudsbørns møde med både kunst og kulturarv.

Den fulde ordlyd af projektbeskrivelsen er vedlagt som **bilag 1**.

Formål: Formålet med projektet er at udvikle og formidle inspiration til og erfaringer for, hvorledes undervisere, forskere og studerende på pædagoguddannelserne og i den pædagogiske efter-/videreuddannelse i praksis konkret kan arbejde med at understøtte kulturinstitutioners samarbejde med dagtilbud og 0-6-årsområdet.

Målgruppe: Museumsformidlere, kunstnere og pædagoger

Projektperiode: Løbende fra efteråret 2017.

Leverancer:

1. Udarbejdelse af et HistorieLab- og KULT-inspireret inspirationsmateriale i samarbejde med en kulturinstitution på Sjælland (f.eks. Museet for Samtidskunst, Roskilde) med vægt på æstetiske processer. Inspirationsmaterialet er digitalt og har form som en pjece for at sikre formidling og anvendelighed
2. Bidrag til lærebog

Justeringer af mål og rammer

Kunstnere

Det viste sig i projektperioden ikke muligt at arbejde direkte med kunstnere på det valgte museum, Museet for Samtidskunst (MfS) i Roskilde, kun med deres værker. I stedet intensiveres arbejdet med museumsformidlere, pædagoger og børn.

Projektperiode

Projektperioden kom sent i gang (medio december 2017) pga. processen med etablering af samarbejde mellem HistorieLab og Absalon, formulering af projekter og spor og endelig udpegning af projektledelse. Yderligere forsinkelse opstod i april måned 2018, hvor de deltagende dagtilbud ikke kunne medvirke pga. af optræk til storkonflikt i forbindelse med de daværende overenskomstforhandlinger. Projektperioden måtte derfor skubbes ind i efteråret 2018.

Leveranceniveau

Udarbejdelsen af et KULT-inspireret inspirationsmateriale viste sig at skulle foregå på et andet niveau end først antaget. Museet, der var tilknyttet KULT-projektet i foråret 2017, har efterfølgende skiftet både ledelse og formidlere, hvorved allerede opnået viden om formidling til de helt små børn og samarbejde med dagtilbud reelt er gået tabt. En stor del af projektet kom derfor til at fokusere på det basale møde med dagtilbudsbørn som ny målgruppe frem for på mere udspecificerede forløbsbeskrivelser. En anden udfordring i forhold til det valgte museum har været, at dets permanente samling på grund af pladsforholdene er relativt begrænset. I stedet bruger man plads på skiftende udstillinger hen over året. Projektet tog således udgangspunkt i en Henning Christensen-udstilling, der dog tidligt i projektperioden blev erstattet af en Hari Shankar Kishore-udstilling og senere en Eric Andersen-udstilling. Dette forhold har betydet, at projektteamet frem for at kalibrere konkrete inspirationsforslag til aktuelle udstillinger og artefakter i stedet har valgt at beskrive generelle måder at tilgå og udfolde varierende oplevelser på. Dette vil fremgå af afsmittet *Inspirationsmateriale* senere i denne rapport.

Lærebog

Det planlagte bidrag til en lærebog blev fra HistorieLabs side opgivet inden projektet for alvor var kommet i gang. Vi valgte så med videnscenterleder Peter Brunbechs accept at erstatte leverancen med en formidlingsartikel i HistorieLabs e-tidsskrift "Radar".

Arbejdsmetoder

Metoderne består i desktop-research, observationer og interviews:

Projektteamet har i forløbet læst relevant baggrundslitteratur om børn på museum og delt erfaringer fra bl.a. KULT-projektet og projekter i regi af Museum Vestsjælland.

I undersøgelsesfasen har vi observeret, fotograferet og videofilmet 19 børn fordelt på 3 grupper under deres besøg på Museet for Samtidskunst. Undersøgelsesdesignet vil fremgå af afsnittet af samme navn.

Efterfølgende har vi interviewet nogle af børnene fra de to deltagende dagtilbud, Bh. Freja og Bh. Kastanjen, begge fra Roskilde. Vi har yderligere interviewet en repræsentant fra det pædagogiske personale begge steder samt museumsinspektør Phillip Danstrup.

Ét af projektets resultater er en samlet anbefaling til Museet med henblik på fremtidig formidling til dagtilbudsbørn, fremlagt mundtligt for museet på basis af både pædagogernes og projektteamets iagttagelser. Anbefalingen fremgår af afsnittet *Anbefalinger til museet* og i ppt.-format i **bilag 2**.

Kunstsyn og barnesyn

Der pågår en løbende samfundsmæssig diskussion af, hvorvidt kunsten udelukkende skal ses som mål i sig selv, eller om den også kan bruges til noget, eksempelvis tjene pædagogiske formål. Denne 'mål eller middel'-diskussion bunder i konkurrerende kunstsyn. Antikkens syn på kunst som afspejling af guddommelig skønhed, orden og etik, blev i Romantikken afløst af synet på kunst som en særlig værdifuld 'skøn' udtryksform, der er sit eget formål. Kunst bliver ud fra denne kunstopfattelse skabt af unikke, talentfulde kunstnere, der har iboende, måske medfødte, forudsætninger for at udtrykke sig æstetisk og skabe kunst. Det romantiske kunstsyn spiller stadig en rolle og giver sig i skoleregi eksempelvis udtryk i særlige talentprogrammer for udvalgte børn og unge, fokus på forfatterbiografier o.l.

Et nyere kunstsyn, der har stor gennemslagskraft i skolen, er dels inspireret af Aristoteles' forståelse af kunsten som en mimetisk udtryksform, der rummer en fortolkende gengivelse af virkeligheden, dels af John Deweys demokratiske kunstsyn, hvor kunst og æstetisk virksomhed ses som en integreret del af alle menneskers dannelse, læring og hverdagsliv. Dette kunstsyn har allerede gennem en årrække dannet baggrund for pædagogiske praksisser i både skole og dagtilbud, hvor børn oplever kunst og bruger de kunstneriske udtryksformer som redskab til at udtrykke og bearbejde egne oplevelser og erfaringer.

Det aktuelle udviklingsprojekt tager afsæt i sidstnævnte kunstsyn, nærmere betegnet i en klassisk pragmatisk videnskabsteoretisk forståelse baseret på observationer af eksisterende praksis med henblik på at udvikle og forbedre den. Det deler endvidere John Deweys demokratiske kunstsyn, hvor kunst og æstetisk virksomhed ses som en integreret del af alle menneskers dannelse, læring og hverdagsliv. Set i dette perspektiv er vi som mennesker indlejret i en bestemt sociokulturel kontekst, som vi står i et dialektisk forhold til, i og med at vi på den ene side set er produkter af opvækstvilkår og livsbetingelser og på den anden side samtidig og til stadighed er med til at præge og producere disse.

Et heraf afledt demokratiske barnesyn kan kort beskrives som det, hvor

- børn er vigtige aktører i deres eget liv og i samfundet
- børn har brug for omsorg, men også udfordringer
- børn udvikler sig i samspil med andre
- børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, de voksne er ansvarlige for

- børn har samme krav på andel af samfundets ressourcer som voksne
- leg, fysisk aktivitet og skabende, eksperimenterende tilgange bør være udgangspunkt for de aktiviteter, barnet indgår i.

Bagvedliggende forskning

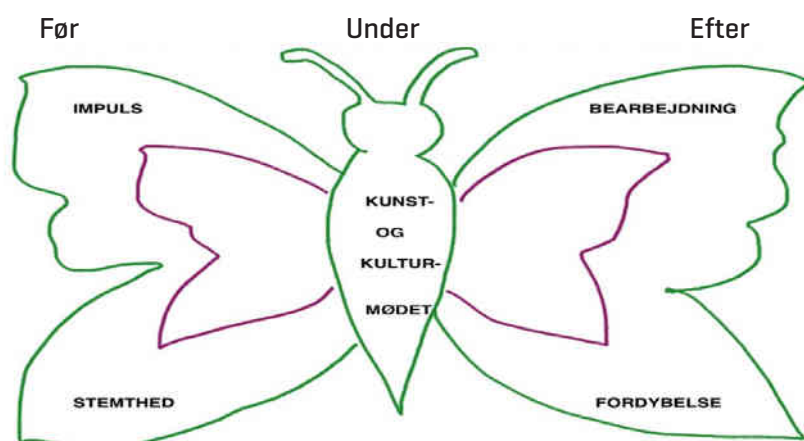
Dette syn på kunst og børn, der anerkender, at børns oplevelse af og aktive beskæftigelse med kunst og æstetiske formsprog har dannelses- og læringsmæssige potentialer, dokumenteres i stadig flere nationale og internationale studier. På dagtilbudsområdet har ph.d. Merete C. Sørensen eksempelvis påvist, at drama og andre æstetiske aktiviteter i daginstitutionerne kan styrke 1) sociale kompetencer, der kan styrke inklusion, 2) sociale kompetencer til at samarbejde, vente på tur, modtage en kollektiv besked og fungere interaktivt i store grupper, 3) kommunikative kompetencer til at udtrykke sig med krop og stemme, skabe narrative sammenhænge, sætte ord på handling og metakommunikere og endelig 4) æstetiske kompetencer, herunder fantasi og kreativitet, evnen til at skabe, anerkende og fastholde æstetisk symbolik og fiktion, improvisationsevne og formsproglige kompetencer indenfor drama og tegning [Sørensen, 2015].

En række studier og metastudier foretaget af bl.a. Kiger Lee et al., 2014, og DICE-Consortium, 2010, påviser med stor sikkerhed, at drama styrker børns sprog og literacy. Tilsvarende er der voksende forskningsmæssigt belæg for, at dans, mundtlig fortælling, musik og billedkunst styrker børns dannelse og læring på en lang række områder [Austring, 2017], men her savnes stadig yderligere forskning.

Sommerfuglemodellen

Sommerfuglemodellen, der er nærmere beskrevet i tidsskriftet 0-14 [Austring, 2018], er en didaktisk model udviklet under KULT-projektet [2016-18] til projektets specifikke formål, men tænkningen er universel og anvendt i mange andre sammenhænge, idet alle jo kender til det at forberede og efterbehandle noget. KULT-projektets version af Sommerfuglemodellen kan altså siges at være både ny og gammelkendt.

Det nye er overordnet set, at den giver pædagogen en mere aktiv og ligeværdig rolle i samspillet mellem kulturens aktører, og derved også et større ansvar for kulturformidling. Yderligere skaber modellen og tænkningen bag den et tiltrængt øget fokus på og en styrkelse af læreplanstemaet "Kultur, æstetik og fællesskab" og gennem en varieret tilgang også på de øvrige 5 temaer, der er fastlagt i Børne- og Socialministeriets styrkede pædagogiske læreplan i dagtilbud [2018].

KULT-projektets
Sommerfugle-
model

Sommerfuglemodellen med sin iboende 'før-under-efter'-progression for pædagogens arbejde i relation til kunst- og kulturoplevelsen indgik også i nærværende projekt, dels i pædagogernes arbejde med børnene, dels i form af museets og projektteamets besøg i institutionerne, der foregik ca. en uge før og en uge efter besøget på museet. Disse besøg havde til formål hhv. at invitere og skabe tryghed og nysgerrighed hos børnene før besøget og at afrunde og samle op på oplevelsen bagefter. Desuden var tanken, at disse besøg kunne medvirke til lokalt at bygge bro mellem dagtilbud og museum.

En væsentlig forskel på KULT- og MfS-projektet er dog, at hovedinteressen i det sidstnævnte projekt ligger på kulturoplevelsesdelen, altså på selve formidlingen af udstillinger hos MfS, den oplevelsesdimension, som i modellen er illustreret ved sommerfuglens krop.

Projektets progression

Efter et par indledende fællesmøder mellem Absalon og HistorieLab og de forskellige projektbeskrivelsestiltag var Absalons udviklingsgruppe klar til sit konstituerende møde lige før jul 2017. I løbet af yderligere 6 procesmøder i foråret 2018 udviklede projektteamet

- et fælles grundlag for arbejdet, der rakte ud over KULT-erfaringerne
- samarbejde med museet og de to dagtilbud, der gerne ville medvirke: Bh. Fraja og Bh. Kastanjen, begge Roskilde
- en progression i mødet med børn og pædagoger, der hvilede på KULT-projektets sommerfuglemodel [før-under-efter]
- diverse dokumenter, så som projektbeskrivelser til museet, forældre, pædagogisk personale, samtykke- og fototilladelser, interviewguides med henblik på børneinterview og interview med udvalgte pædagoger og museumsinspektøren
- strategi for videooptagelse af børnenes møde med samtidskunsten
- plan for systematisering og kategorisering af fotos og videooptagelser
- en PowerPoint-baseret, videostøttet mundtlig anbefaling til Museet for Samtidskunst i relation til god formidling af udstillinger til dagtilbudsbørn.

I efteråret 2018 arbejdede projektteamet videre med

- et inspirationsmateriale, primært målrettet museets formidlere, sekundært pædagoger og pædagogstuderende
- denne afsluttende projektrapport
- en opsamlende formidlingsartikel

Børnehaverne Freja og Kastanjen

De deltagende børnehaver er begge beliggende i Roskilde-området. De har selv ønsket at deltage i projektet, og begge blev bedt om at deltage med en gruppe 4-årige børn. Forældre og personale blev på forhånd orienteret om projektet og museumssamarbejdet, og der blev udarbejdet og underskrevet samtykkeerklæringer og foto/videotilladelser. Sidstnævnte er betinget af, at billedmaterialet kun bruges i projektøjemed. Det samme gælder for projektets interviews med børn og pædagoger.

Mens Bh. Freja har deltaget i KULT-projektet og således på forhånd var bekendt med arbejdsformen, var Bh. Kastanjen et nyt bekendtskab. I projektforløbet var der dog ingen mærkbar forskel på de to Roskildeinstitutioners måde at tilgå projektet på.

Bh. Freja deltog med 11 børn, pædagog Maria Knudsen og pædagogmedhjælper Jane Grenaa. Sidstnævnte var også involveret i KULT.

Bh. Kastanjen deltog med 8 børn og pædagog Claus Fromberg Christensen.

Freja ankommer til museet. Foto Projektteamet

Projektteamet foran museet. Foto Projektteamet

Museet for Samtidskunst

Museet åbnede i 1991. Det deler adresse med biskoppen af Roskilde Stift i Det Kongelige Palæ, en smuk barokbygning fra 1730'erne, hvor museet råder over ca. halvdelen af bygningsmassen, der ligger centralt i bymidten lige ved siden af Roskilde Domkirke. Placeringen af et samtidsorienteret museum i disse smukke, historiske rammer virker umiddelbart overraskende. Det samme gør museets relativt begrænsede udstillingsareal.

I følge bogen "Museer – Viden, Demokrati og Transformation" (Lundgaard og Jensen, 2014), markerer MfS sig især på to områder: Det ligger på en 3. plads blandt de 99 danske statsmuseer, hvad angår antal gæster af typen "Oplevelsesjægere", idet 34% af de besøgende kategoriseres som sådan (s. 82). MfS ligger desuden på 9. pladsen, hvad angår kategorien "Fagligt interesserede", der udgør 28 % af de besøgende (s. 79).

I årsrapporten "Den nationale brugerundersøgelse 2017" (SLKS, 2018) nævnes MfS ikke direkte, men rapporten beskriver samlet de statslige kunstmuseers klientel således:

- 70 % af brugerne har mellemlang eller videregående uddannelser. Landsgennemsnittet er her 25 % (s. 9).
- De har de ældste brugere. 61 % er 50 år og derover. Kun 19 % er i alderen 14-29 (s. 8).
- Jo ældre brugerne er, desto mere positivt vurderer de museumsbesøget (s.14).
- På en skala på 10 vurderer brugerne selv "brugeroplevelsen for børn" til 7,71 og "mulighed for at deltage aktivt" til 7,08, hvilket placerer dem blandt de tre laveste ratings i undersøgelsen (s. 15).
- Brugergruppen af børn under 14 år registreres slet ikke i undersøgelsen.

Klaver og soldat. Foto MfS

Det tilsæmmede klaver. Foto MfS

Værket Hørbar. Foto Projektteamet

Høhulen. Foto Projektteamet

Projektets samarbejdspartnere på museet var museumsinspektør Fillip Danstrup, assisteret af kommunikationsmedarbejder Julie Wouwenaar Tovgaard. Samarbejdet mellem MfS, Absalon og de deltagende dagtilbud blev etableret på et netværksmøde for dagtilbud i Roskilde under KULT-projektet i foråret 2017, hvor en række lokale museer og kunstinstitutioner var inviteret til at præsentere deres aktuelle tilbud til institutionerne. Den nye, dynamiske museumsinspektør greb her muligheden for at generhverve de tabte erfaringer.

MfS formidler typisk værker [musik, artefakter, film og digitale performanceproduktioner] fra 70'erne og i princippet frem til i dag. Den udstilling, der dannede ramme om børnenes besøg, "Christensen i høj sø", fokuserede på komponisten Henning Christensens arbejde med musik og performance i 70'erne og 80'erne.

Det af Henning Christensens værker, der optog børnene mest, var "Schafe Statt Geigen" [1988], en stærkt duftende høhule med plads til 4-5 voksne, hvor man indenfor kunne lytte til en optagelse af kunstneren i lydlig dialog med en flok får. Børnene var dog også optaget af nogle værker fra museets permanente udstilling, bl.a. et værk af Yoko Ono, en høj blåmalet skulptur af en soldat ("Add Color Painting") fra 1992, og "Fluxus-klaveret", hvis tangenter blev sømmet fast under en koncert i 1985 af kunstnerne Philip Corner, Ben Vautier, Ann Noel og Eric Andersen i en happening betitlet "Piano Piece 1 and 2".

Klaveret måtte ikke berøres, men det måtte til gengæld museets "Hørbar", skabt i 2006 af Mogens Jacobsen. 'Baren' består i en masse flasker, der afgiver indbyrdes forskellige lyde, når de sættes på en særlig bordplade i rummet. Når man skifter flaske eller sætter flere flasker på pladen samtidigt, ændres lyd billedet, og man kan således selv 'komponere' et lydunivers uden dog at vide, hvad flaskerne indeholder.

Museets udstillingsareal er fordelt på 8 rum i to etager forbundet med en imponerende bred trappe. Rummene benævnes i det følgende efter deres dominerende udstillingsgenstand. På 1 sal ligger tv-lokalet [rum 1], Hørbar'en [2], filmlokalet [3], og i stueplan ankomstrummet [4], klaverrummet [5], soldatens rum [6], høhulen [7] og opholdsrummet [8]. Desuden er der et toilet.

Tv-lokalet [1] var et udstillingsrum med bl.a. billeder og tekster på væggene, væghængte høretelefoner med musik og tale og et tv-apparat, der viste en engelsksproget video foran en sofa.

Hørbar-rummet [2] havde kun én funktion: Afspilning af lyde. Lydene var gemt i et galleri af glasflasker med forskelligfarvede etiketter og med hver sin lyd, der blev fremkaldt ved, at man stillede én eller flere flasker på et bord midt i lokalet. Lyset var dæmpet, og lydene meget forskelligartede [musik, naturlige lyde af mennesker, dyr, maskiner mv.].

Filmlokalet [3] henlå i mørke og var domineret af et stort lærred på endevæggen. Eneste lyskilde var de viste film. Publikum sad på bænke. Filmene, der blev vist, viste primært smuk natur og romantiske scenarier. Et sort forhæng fungerede som indgangsdør.

Rum 4, hvor de besøgende normalt startede besøget, rummede faciliteter til kaffebrygning, en salgsbod med bøger og artefakter med relation til udstillingen og nogle reoler med bøger, noder mv.

Rummet [5], der indeholdt Fluxus-klaveret med de fastsømmede tangenter, indeholdt også plancher og en videoafspilning i tilknytning til unges deltagelse i kommunalvalg. På væggen ved siden af klaveret blev projiceret en video af den performance, hvor klaveret blev sømmet til.

Soldatens rum [6], var domineret af den høje, blå soldaterfigur, der blev malet under en offentlig session i Roskilde i 1992 under ledelse af Yoko Ono. I et hjørne vist en video fra denne session.

Høhulen, der fyldte hele rum 7, kunne rumme 4-5 personer, der siddende på en høballe kunne høre Henning Christensen i råbende dialog med en flok brægende får.

Endelig rummede opholdsrummet [8] borde og stole, tegnematerialer + en tavle til ophæng af børns tegninger samt to store 'lyttestole', hvor man kunne sidde i ro og høre musik. Det var i dette rum, børnene lagde deres overtøj og senere spiste madpakker.

Undersøgelhedsdesign

For at kunne undersøge og vurdere flere oplevelsesformer valgte projektteamet at dele børnehavebørnene op i 3 grupper, der besøgte samlingen hver for sig under ledsagelse af én af deres pædagoger samt deltagere fra projektteamet, der fotograferede og filmede deres møde med værkerne.

Gruppe 1 fra BH. Freja fik lov at gå rundt nogenlunde i eget tempo og se på de ting, de selv fandt interessante. Her ønskede teamet at undersøge, hvordan børnene reagerer på udstillingen, hvis der stort set ingen formidling finder sted.

Gruppe 2, igen fra Bh. Freja, fik også lov at også gå rundt i eget tempo, men her fandt der en spontan, situationsbestemt formidling sted, primært fra pædagogens side.

Endelig deltog gruppe 3 fra Bh. Kastanjen i en formidling forberedt og udført af museumsinspektør Phillip Danstrup selv, denne gang i formidlerens tempo og med hans fokusvalg. Selv om museet p.t. ikke havde erfaring med formidling til de små børn, havde man erfaringer med skolebørn i forskellige aldre, erfaringer som museumsinspektøren her søgte at tilpasse den nye målgruppe.

I følgende afsnit beskrives og analyseres de tre gruppers forskellige oplevelser, der afslutningsvist sammenlignes og sammenfattes.

Observationer og delanalyser

De følgende beskrivelser er baseret på projektteamets observationer, fotos og videoptagelser fra børnenes besøg i udstillingen.

Gruppe 1

Observationer

Gruppe 1 bestod af 5 børn fra Børnehuset Freja, 3 piger og 2 drenge, fulgt af pædagogmedhjælper Jane

Grenaa. Ideen bag netop denne gruppes rundtur på museet var, at den skulle være mindst muligt voksenformidlet og -styret, altså en slags grundforskning i, hvordan børn selv umiddelbart møder museet og samtidskunsten. Børnene skulle have lov til at gå hvorhen de ville i udstillingen og gøre det i deres eget tempo, dog i følge med én af deres egne pædagoger og to observatører fra Absalons projektteam, hvis opgave var at videofilme deres umiddelbare møde med værkerne. Både pædagog og museumsformidler var på forhånd bedt om at holde sig i baggrunden.

Dagens museumsformidler, Julie W. Tovgaard, bød velkommen i opholdsrummet [8] og præciserede, at man skulle spørge de voksne, hvis man kom i tvivl om, hvad man må røre ved. Hun fulgte gruppen op ad trappen til 1. sal, hvor de fik lov til at se på, hvad de ville. Det blev således på en gang præciseret at børnene skulle gå på opdagelse i museet på deres egne præmisser, og at de samtidig skulle orientere sig efter de voksnes retningslinjer i omgangen med de udstillede genstande.

Det første, børnene fandt interessant, var et stort, farverigt og naivistisk litografi af Hans Scherfig i rum 1. Billedet forestiller dyr i Afrika og var placeret i voksenhøjde, men børnene så alligevel længe og interesseret på det, dog uden at kommentere det, før pædagogen spurgte ind til, hvad der var på billedet. Allerede i denne tidlige fase af museumsbesøget holdt børnene sig fysisk tæt sammen i en gruppe. De bevægede sig tavse og forsigtige, næsten højtideligt fra kunstgenstand til kunstgenstand. Fordybelser i Scherfigs dyremotiver blev kun momentvis afbrudt af et par flakkende blikke rundt på de voksne omkring dem, og da seancen endelig blev opløst, var det fordi døren til næste rum med en interaktiv lydinstallation blev åbnet. Mønsteret var generelt, at børnene forholdt sig observerende og afventende aktive invitationer fra de voksne, før de vovede sig videre på vej gennem museets udstillinger.

Næste stop var Hørbar-rummet [2], der henlå i mørke, da børnene blev lukket ind. Men hurtigt blev et dæmpet lys tændt, og museumsformidleren forklarede og viste, hvordan systemet fungerede, før hun trak sig lidt i baggrunden. Børnene virkede interesserede, men ingen turde være den første til at tage en flaske fra vægreolen og sætte den på bordpladen. Trods forsøg fra alle voksne i lokalet på at få dem i gang med at afprøve lydene, forblev børnene stille og passive, stående tæt sammen i en klump. Museumsformidleren og pædagogen måtte så træde til og demonstrere flaskerne, og på et tidspunkt gik ét af børnene med til at udpege flasker, hun gerne ville høre lyden af. Der opstod lidt vokseninitieret snak om lydene, men børnene forholdt sig overvejende passivt og virkede lidt utrygge. Hvor børnene på trods af deres tøven og forsigtighed virkede nysgerrige, opmærksomme og interesserede i det første rum, reagerede flere af dem mere rådvildt i mødet med den interaktive lydinstallation. Invitationerne til at eksperimentere aktivt med flaskerne blev mødt med nedslåede blikke fra flere af børnene, der lukkede af for kontakten med hinanden, de voksne og rummet, efterhånden som ingen tog imod tilbuddet om at placere en flaske på bordpladen.

I filmlokalet [3] var der lidt mere spontan dialog mellem børnene, og de kommenterede af og til billederne. Dog var de generelt stadig lidt stille i mørket, og efterhånden begyndte nogle at gabe. De blev imidlertid siddende ganske længe, inden den motoriske uro hos især drengene blev tydelig. Det virkede som om den relative tryghed i en genkendelig og overskuelig rolle som 'biografgængere' gav børnene en mulighed for at finde fodfæste igen efter oplevelsen i Hørbar-rummet.

Tilbage i tv-rummet [1] prøvede de på skift hovedtelefonerne og sad i sofaen og så på en engelsksproget video i tv-apparatet. De kedede sig tydeligvis hurtigt, og efterhånden blev de urolige. Ankomsten af børnegruppe 2 blev anledning til, at vi fulgtes ad ned til stueetagen. Museumsformidleren blev dog tilbage for at tage imod gruppe 2.

Ankomstrummet [4] blev hurtigt passeret til fordel for rum 5, hvor klaveret med de fastsømmede tangenter er placeret. Det var dog en planche og en film fra en performance, som skulle inspirere unge

til at stemme ved lokalvalg, der fik overraskende meget opmærksomhed, men det gjorde radiatoren i rummet også. Klaveret blev i første omgang bare passeret på vejen ind til den blå soldat, der – ligesom klaveret – ikke måtte berøres.

Børnenes ophold i rummet med den høje blå soldaterskulptur [6] og den tilhørende video syntes ikke at interessere ret meget: Opholdet blev relativt kort, og noget af tiden gik med at kigge ud af vinduet ud på gårdspladsen, idet børnene placerede sig i den samme formation foran vinduet, som de gjorde, da de tidligere granskede Scherfigs litografi på 1. sal. Udsigten fra vinduet tiltrak sig tilsyneladende samme fordybende og koncentrerende opmærksomhed.

Høhulen [7] var straks mere interessant: Børnene gik i samlet flok ind i den sammen med én af observatørerne, der prøvede at bryde børnenes tavshed, dog med begrænset succes. Men de satte sig ned og legede lidt med halmstråene hver for sig, lyttede til lydene i højtaleren og betragtede også hulen udefra på vej videre. De var også lige i samlet flok en tur ude at besigtige toilettet.

Fra toilettet gik de nu igen gennem rummet med Fluxus-klaveret [5], og denne gang blev der kigget grundigt på det og på filmen fra den performance, hvor tangenterne blev sømmet til. Pludselig slap børnenes passive, observerende tilgang op, og de trykkede på tangenterne, selv om man ikke må, i noget, der virkede som et øjeblikks forløsning. Børnenes øjne fulgte nysgerrigt tangenterne under deres dansende fingre, mens de spillede, og flere af dem søgte hinandens øjenkontakt og sendte hinanden et lille indforstået smil, når en særlig skæv eller spændende tone forplantede sig til deres fælles lydunivers. De nedslåede blikke og de låste kroppe afløstes midlertidigt af en mere åben og kreativt eksperimenterende energi blandt børnene.

De undersøgte derpå igen kort ankomstrummet [4], hvor der bl.a. var CD'er og udstillingsbadges til salg, hvorefter de trak ind i det tilstødende opholdsrum [8]. Her lå papir og farver parat til børnene og en (skriftlig) opfordring til at tegne "Et stykke af himlen", der derefter skulle hænges op på en opslagstavle. Det gjorde de i stilhed, men med stor koncentration. Efter et stykke tid stødte gruppe 2-børnene og deres voksne til, inkl. museumsformidleren, der inspirerede og støttede tegneprocessen for alle børnene.

Nu gik snakken let. Til sidst spiste alle børnene madpakker og tog tilbage til Børnehuset Freja.

Delanalyse 1

Generelt virkede børnene nysgerrige og interesserede, men de var påfaldende tavse og fulgtes ad gennem rummene i en tæt klynge. De var undervejs meget opmærksomme på hinanden, særligt på én af de to drenge, som ifølge pædagogen var toneangivende. Her virkede han imidlertid lettere utryk, hvilket kunne ses af, at han det meste af tiden havde mindst én finger i munden. En af pigerne imiterede ham direkte, og gruppen fulgte ham i store træk, både mht. til blik- og bevægelsesretninger. De svarede stort set ikke på henvendelser fra museumsformidleren og de to observatører, selv om én af sidstnævnte havde været med på forbesøg i dagtilbuddet og dermed ikke helt ukendt for dem. Kun pædagogen kunne komme i verbal dialog med dem, hvilket primært skete foran Scherfig-billedet først på rundturen.

Hvert nyt værk affødte interesse et stykke tid, hvorefter børnene så ud til at kede sig lidt, inden de efter et relativt langt ophold ved de enkelte kunstgenstande valgte at gå videre i samlet flok. De skelnede ikke mellem kunstværker og andre objekter. Alt blev udforsket, også radiatorerne, toilettet og udsigten fra vinduerne.

Deres ophold i Hørbar og i filmlokalet var de længstvarende ved ét enkelt værk. I Hørbar ville de ikke afprøve lydflaskerne selv, men lyttede dog interesserede med, når de voksne gjorde det for dem. I

biografen, hvor nogle begyndte at gabe i halvmørket, afventede de, at de voksne tog initiativ til at gå videre. Størst engagement viste de i høhulen, hvor de blev siddende lidt, lyttede til lydene og undersøgte halmen med fingrene, også efter at den voksne havde forladt hulen. De kastede sig til sidst glade ud i at tegne 'himmeltegninger' til opslagstavlen, en aktivitet de var fortrolige med.

Børnene synes, at museet som bygning så vel som de udstillede værker var et interessant bekendtskab. Det gjaldt som nævnt også interiøret, eksempelvis radiatorerne. Heraf slutter vi, at de ikke forholder sig til kunst som sådan, men til objekterne som 'mærkelige' ting, hvoraf de interaktive er de mest interessante.

Uden voksenstyring er deres oplevelse præget af gruppens hierarki: Man følger den toneangivne og deler vedkommendes forholdemåder og følelser i mødet med tingene.

Pædagogmedhjælper Jane Grenaa, der fulgte gruppen med rundt, mente i et interview under efterbesøget i Bh. Freja, at børnene havde haft en god oplevelse, trods deres påfaldende tavshed:

”[...] jeg tror faktisk de havde det godt med det, men de var i en uvant situation, og jeg tror det var den uvante situation, der gjorde dem stille [...], og jeg tror de var lidt usikre på, noget må man røre ved, noget må man ikke røre ved, vi skal være stille. Jeg tror, vi skulle have forberedt dem lidt mere på, I kan gå på opdagelse selv, I behøver ikke gå sammen. Jeg tror at hvis man havde gjort sådan, så havde det været en anden oplevelse, men jeg tror ikke, at den oplevelse de havde var en mindre god oplevelse, det var bare en anden type oplevelse”. [...] Det man skal gøre er selvfølgelig at ruste børnene til hvad må de og hvad må de ikke, det tror jeg er vigtigt. [...] Selv om de har set nogle af jer før, så tror jeg også det bliver ligesom lidt uvant alligevel. Jeg tror det er vigtigt, at vi som er på børnene, altså pædagogerne, at vi ligesom bliver inddraget lidt mere [...]”.

Gennemgående virkede børnene usikre og famlende i forhold hvilke samfærdselskoder og sociale spilleregler, de skulle orientere sig efter under besøget på MfS. I tråd med forskergruppens observationer peger pædagogmedhjælperen på det uvante og fremmedartede miljø, samt tilstedeværelsen af ukendte voksne som umiddelbare forklaringer på børnenes passivitet og begrænsede initiativ i mødet med museumsrummet og i omgangen med de udstillede kunstgenstande. En del af disse udfordringer kan tilskrives undersøgelsens præmis, ønsket om at undersøge, hvordan den valgte åbne og ikke-voksenstyrede rammesætning for museumsoplevelsen fungerer i praksis.

Yderligere kan børnenes usikkerhed også delvist være grundlagt allerede i den indledende introduktion til museet, der på én gang inviterede børnene til at gå på opdagelse og indtage museet på deres egne præmisser, men samtidig understregede at de skulle orientere sig efter de voksnes retningslinjer og være opmærksomme på deres instruktioner om hvilke museums-genstande, der måtte/ikke måtte berøres osv. Disse modstridende kunstpædagogiske dagsordener kan opleves forvirrende for børnene og udgøre en potentiel bremseklovs i forhold til ambitioner om at integrere leg, fysisk aktivitet og skaben-

de, eksperimenterende tilgange i formidlingen af kunst til børn. Det gælder både i det konkrete tilfælde og mere generelt, hvilket vi vender tilbage til nedenfor i vores anbefalinger til museet.

Gruppe 2

Gruppe 2 bestod af yderligere 6 børn på 4 år fra Børnehuset Freja sammen med deres pædagog, Maria Knudsen. De blev fulgt af to observatører fra Professionshøjskolen Absalon.

Observationer

Efter en kort introduktion ved museumsformidleren, hvor enkelte regler blev pointeret, eksempelvis at nogle genstande ikke må berøres, blev børnene sluppet løs på museet. Gruppen bestod af 5 piger og 1 dreng.

Børnene indtog museet meget forsigtigt og afventende, indtil en observatør sagde "nu er vi på museum", da vi trådte ind i det rum, hvor udstillingen begynder [4]. Så gik børnene i aktion. Det første, børnene bemærkede og nærmede sig fysisk, var vinduet i rummet, som jo ikke var en del af udstillingen. Herefter vendte de sig mod resten af rummet og stod på afstand og betragtede Fluxus-klaveret [5], der er åbnet, så man kan se klaverets indre. Efter et par minutter, hvor børnene stod helt stille og kiggede på klaveret, spurgte en observatør "hvad kan I se?".

"Et klaver kan jeg se", svarede et barn, bukkede sig ned og kravlede hen til værket. Tæt på værket rejste de sig igen og stod stille og kiggede på tangenterne. Pædagogen spurgte: "Tror I man kan spille på klaveret?". "Nej", lød svaret. Pædagog og børn havde efterfølgende en dialog om klaveret, hvorfor der er søm i, hvorfor det har den farve, det har, og hvad det lugter af. Børnene syntes, det lugtede af både kanel og gammel ost. Børnene bøjede sig ned igen og kiggede ind i klaveret. "Man kan også kigge ind i klaveret", siger pædagogen. En pige blev opmærksom på, at hun kunne høre noget i rummet. "Hvad kan du høre?". To af børnene pegede på en højttaler i klaveret og sagde "det kommer derfra". Et barn fik øje på en film, der blev projiceret op på væggen. De vendte sig og kiggede efter, hvor filmen kom fra. En observatør foreslog, at man gik videre, og børnene gik ind i næste rum.

I næste rum [6] står den meget høje blå soldaterfigur. Tre af børnene lagde nakken tilbage og kiggede op på den. De andre kiggede på skærme i rummet. En observatør spurgte lidt ind, og børnene svarede kortfattet: "Hvad synes I om den mand?". "Han er sød", svarer en pige. "Kan han lege med jer?". "Nej". "Hvad kan han?". Når en voksen stillede spørgsmål, svarede børnene i et tydeligt sprog. Snart gik de så ind i næste rum.

Allerede inden børnene kom ind i rummet med høhulen [7] talte de om, at der lugtede af ko. Det virkede som om, at de gik efter lugten. De bevægede sig ind i hulen og talte om de lyde, der var derinde. Et barn påpegede, at hun kunne høre en ko og et får. En observatør spurgte, hvad der lugtede af, og et barn svarede: "Lort". Det anfægtede andre børn. Et barn syntes, at der lugtede af hø. Dialogen fortsatte i forhold til hvilke sanser børnene kunne bruge, og om de kunne smage på noget. En observatør spurgte: "Kan man mærke på noget?". Først mærkede et barn på hytten og svarede "ja", og umiddelbart efter fulgte resten af børnene efter. Børnene havde en dialog om, hvordan man kan bygge hytten, og undersøgte konstruktionen sammen. De udpegede trækonstruktionen for hinanden. En dreng mente, at den er bygget af trekanter i træ, mens et andet barn korrigerede ham og pegede på en firkant i loftet. De satte sig først på halmballerne, da de blev opfordret til det, ligesom de først mærkede på hulen, da en observatør spurgte, hvordan den følte. Et barn sagde "kuffert", da hun får øje på en kuffert i rummet. Alle gik ud af halmhytten og rettede fokus mod kufferten. På vej ud af rummet fik de øje på det tilstødende toilet. Her gik de også alle seks ind og kiggede ned i kummen.

I rum 1 på 1. sal bevægede børnene sig for første gang lidt rundt uden at være i gruppe. Én gik hen og tog høretelefoner på. En anden kiggede på et Scherfig-litografi, andre gik fra ting til ting uden at standse op. Efter lidt tid samlede børnene sig omkring et par skærme og omkring høretelefonerne, hvor der ivrigt blev forhandlet om, hvem der skulle have dem på. Børnene tog dog hurtigt høretelefonerne af igen og svarede ikke på spørgsmål om, hvad de hørte. Det virkede som om det ikke interesserede dem yderligere, da de først havde hørt det, der er at høre. En observatør henledte børnenes opmærksomhed på et tæppe foran indgangen til filmlokalet (3). De gik så alle ind i biografen og satte sig. De kiggede på filmværret og så, hvad de betegnede som rensdyr og en masse sne. De mistede dog hurtigt interessen og gik ud igen. Et par børn standsede ved tæppet og forsøgte at folde det på en ny måde, men blev stoppet i det af pædagogen.

Da børnene ankom til rummet med installationen Hørbar (2), var museumsformidler Julie W. Tovgaard allerede til stede i rummet. Børnene gik hen til hende, og hun gav dem en instruktion i værket. Børnene opfordres til at tage nogle flasker og prøve at få dem til at sige en lyd, Julie viste hvordan. Børnene tog nogle flasker fra hylderne, og pædagogen satte dem på det felt i bordet, hvor lydene fremkaldes, og børnene stod nysgerrigt, men også lidt spørgende og kiggede på. To af børnene bevægede sig i periferien. De andre tre hentede flasker, og pædagogen satte dem på. På et tidspunkt fortalte en observatør børnene, at de gerne må sidde på stolene omkring bordet, som er bygget til voksne, hvorfor stolene ikke umiddelbart inviterer børnene til at sætte sig. Fire af børnene kravlede op, og alle samlede sig nu omkring at skabe lyde. De satte flasker på midten og skabte lyde og bevægede sig dynamisk ned ad stole og hen til flaskerne og op på stolene igen for at skabe nye lyde. En dreng havde ikke en stol, så han hentede flasker til de andre.

=Efter at børnene havde indtaget stolene og nu kunne nå bordet, støttede pædagogen dem fysisk, men hverken pædagog eller observatører stillede spørgsmål i lang tid, da børnene var koncentrerede og i fuld gang med at interagere med hinanden og med værket. Efter lidt tid spurgte en observatør, hvor børnene troede lyden kom fra. De mente, at den måtte komme fra flasken og satte dem til ørerne for at lytte efter. Da ét barn gjorde det, fulgte de andre efter.

Barn lytter til flaske. Foto Projektteamet

Delanalyse 2

Det virkede som om, at børnene var lidt usikre på rammerne omkring museumsbesøget f.eks. i forhold til hvor udstillingen starter og slutter, og som om formaninger og regler virker hæmmende for den kreativitet og nysgerrighed, børnene skal bruge til at udforske museet. De ville tydeligvis gerne gøre det rigtige i situationen, men de skulle bruge kræfter på at afkode, hvad det rigtige er, da det eksempelvis ikke tydeligt fremgår af alle værker, om de må berøres eller ej, i hvert fald ikke tydeligt nok for denne målgruppe.

Børnenes bevægelsesmønstre på museet viste, at de ikke skelnede mellem kunstgenstande og museets øvrige installationer. Hele gruppen gik eksempelvis ud på toilettet for at besigtige det, ligesom de var optaget af museets store trappe.

Børnene opsøgte først de genstande, de kan genkende fra deres hverdagsliv, når de kom ind i et nyt rum. Det gjaldt eksempelvis høretelefoner, vinduet, skærme, en kuffert i en glasmontre og et gardin, man kan gå ind bag. Ved genstande, der er mindre genkendelige eller tilgængelige for børnene, holdt de sig fysisk på afstand eller gik hurtigt videre. Ved nogle genstande, som de til dels genkendte, men som ser anderledes ud i forhold til, hvad de kender, kunne de godt stå flere minutter og kigge på afstand. Det skete eksempelvis ved Fluxus-klaveret. Genstanden var til dels kendt, men sømmene så ud til at skabe en oplevelse, som børnene på den ene side blev fastholdt af og på den anden side ikke kunne tyde.

I forhold til den formidlingsmæssige oplevelse af værkerne bemærkede vi tre tendenser:

1. Nogle værker formåede børnene at åbne for hinanden. Det forekom, hvis et barn gik foran og viste de andre børn en indgang til at opleve værket. Eksempelvis fik sætningen "Der er noget der lugter af ko derinde" alle børn til at gå fra et lokale til et andet for at undersøge højulen. Kan det tænkes, at det måske i højere grad tillader børn til at opleve på egne præmisser, når det er dem selv, der åbner værkerne for hinanden?
2. Andre værker formidler ikke sig selv. Her kunne pædagogen eller observatørerne indimellem vække børnenes nysgerrighed eller vise en vej til at gå på opdagelse i værket ved at stille åbne spørgsmål. Det gjorde sig eksempelvis gældende ved klaveret, hvor børnene opholdt sig relativt længe. Ved den blå soldat var det dog ikke tilstrækkeligt med en sproglig åbning. Børnene forlod værket midt imens en observatør spurgte ind til det. Her havde det måske betydning, at børnene ikke kunne overskue værket pga. højden.
3. De voksne kan være med til at gøre værket fysisk tilgængeligt ved at give anvisninger, f.eks. sige, at de gerne må bruge stolene i Hørbar. Det skabte rum til, at børnene kunne gå på fælles opdagelse i værket og skabe lyde. Hvis de ikke havde kunnet nå bordpladen, var de blevet fastholdt i rollen som passive tilskuere til pædagogens demonstration af værket. Her ville det naturligvis være at foretrække, at værkerne altid er tilgængelige både for børn og voksne, så der ikke kun er stole til voksne, men også bænke eller skamler, som umiddelbart inviterer børnene til at gå på opdagelse i værkerne. Jo mere tilgængelige værkerne er for børnene, jo mere rum skaber det for, at de får mulighed for at opleve på egne præmisser.

Gruppe 3

Gruppen af børn fra Børnehuset Kastanjen i Roskilde bestod af 8 piger på omkring 4 år. De ankom til museet sammen med deres pædagog, Claus Fromberg Christensen, en lun forårsdag i maj. De blev modtaget af museumsinspektør Fillip Danstrup og to observatører fra Professionshøjskolen Absalon. Ideen med dette besøg var at observere børnehalebørnene i et regi, hvor det er museets egen professionelle formidler, der præsenterer udstillingen. Børnene havde nogle dage forud for besøget mødt museumsinspektøren, da han og en observatør besøgte børnehaven for at hilse på og invitere dem på museum.

Børnene ankom til gårdspladsen foran Det Kongelige Palæ gennem den store runde porthvælving. Museumsinspektøren tog imod uden for, hilste på børnene og gjorde dem bekendt med de respektive roller under besøget. Hensigten var, at børnene ikke skulle tænke for meget over observatørernes tilstedeværelse, men rette deres fulde opmærksomhed mod museet. Efter en kort velkomst gik alle i skolestuen, et lokale i en anden bygning, hvor børnene kunne lægge deres tasker og jakker. Herfra gik turen over gårdspladsen til hovedbygningens hall med den store trappe, som forbinder museets stueetage og 1.sal.

Børnene blev nu bedt om at sætte sig på den brede trappe, hvor Phillip Danstrup gav en kort introduktion til museet og fortalte om, hvad man må og ikke må. Han forklarede, at han havde brug for børnenes hjælp og perspektiver på, hvad museet kan, og hvad de synes er spændende. Børnene bevægede sig livligt rundt på trappen, og de havde svært ved at sidde stille, imens der introduceres.

Så fik børnene lov at rejse sig fra trappen, og de bevægede sig ind på museets stueetage.

*Phillip Danstrup og børn foran Den Blå Soldat.
Foto: Projektteamet*

På vej ind i ankomstrummet [4] spurgte formidleren, om børnene kunne hjælpe med at finde et musikinstrument, som er gået i stykker. Børnene bevægede sig forsigtigt rundt og så sig omkring. De fandt ikke selv Fluxus-klaveret, men blev hjulpet derhen af museumsformidleren. Børnene rørte ved klaveret og blev bedt om at flytte fingrene. Et barn spørger "kan det gå i stykker?". Formidler: "Ja, det kan det". Han stillede forskellige spørgsmål til klaveret og dialogen var formidlerstyret. Børnene tog kun få initiativer og leverede få svar.

Foran det tilsømmede klaver. Foto Projektteamet

Børnene gik derefter ind i rum 6 og mødte skulpturen af den blå soldat. De gik rundt om skulpturen og berørte den. Formidleren pointerede, at man ikke må røre ved den, fordi den kan gå i stykker.

Danstrup fortalte om skulpturen med børnene placeret siddende på gulvet. Han fortalte om skulpturens farve, om hvordan farven er tættere nogen steder end andre, om at alle før i tiden måtte male på den, og at den eneste regel var, at den skulle være blå. Afslutningsvis igangsatte han en leg, hvor man skulle lægge skabeloner af skulpturen i forskellige farver ud på gulvet. Her skulle børnene så fortælle om deres farvevalg, hvorfor de valgte netop den farve, som de lagde på.

På museets førstesal blev børnene introduceret til rum [2], Hørbar, hvor de skulle vælge en flaske fra reolerne på væggen og derefter placere den på bordet, hvorved flaskerne afgiver forskellige lyde. Formidleren introducerede værket med børnene siddende i 'barstolene'. Herefter gik børnene skiftevis hen og hentede en flaske og placerede den. De havde svært ved at lytte lydene til ende, før en ny flaske blev afhentet og placeret på bordet, idet denne proces åbenbart fascinerede dem. Formidleren skred et par gange ind, når de blev for ivrige med at placere flere flasker samtidigt. Glasflasker kan jo gå i stykker.

Delanalyse 3

Denne børnegrupperes besøg på Museet for Samtidskunst var vokseninitieret og -styret. Det vil sige, at børnene hovedsageligt mødte introduktioner og styrede samtaler omkring de forskellige kunstgenstande. Børnene forblev i en lyttende relation, hvor de var hensat til at følge voksenfortællinger, som tydeligvis stod lidt i vejen for børnenes egne initiativer og nysgerrighed. Yderligere så det ud til, at de børnene, som var gode til den diskursive formidlingsform, havde bedre muligheder for dialog og deltagelse på museet, hvorimod de børn, som var mere sansende i deres tilgang til værkerne, i højere grad oplevede konflikter pga. uro under den mundtlige formidling.

Sammenfatning

Børnene i alle tre grupper var nysgerrige og interesserede i museets udstilling. Især fandt de klaveret, høhulen og Hørbar'en spændende, de to sidstnævnte i kraft af deres tilbud om fysisk interaktion. For alle værker gjaldt det, at børnene reagerede på deres umiddelbart sansemæssige kvaliteter: Duft, lyd, former, farver og taktile egenskaber, hvorimod de havde sværere ved at forholde sig til deres symbolik (f.eks. Hørbar'en som 'bar') og historik (baggrunden for Fluxus-klaverets tilblivelse) samt til begrebet kunst som sådant, hvilket sås af den tilsvarende store interesse for radiatorer, toilettet og udsigten fra vinduerne.

Ved gruppe 1 var det iøjnefaldende, at det valgte fravær af formidling af udstillingen begrænsede oplevelsen og skabte en vis usikkerhed hos børnene. At de blev stående overraskende længe ved de enkelte værker skyldtes dels problemer med at afkode deres betydning, dels manglende viden om, 'hvad man gør på et museum'. Derfor fik dynamikken i gruppen og børnenes indbyrdes relationer i høj grad lov til at præge det enkelte barns bevægelsesmønstre, fokus og i sidste ende museumsoplevelsen.

Ved gruppe 2 blev det tydeligt, at de voksnes rammesætning ("man må gerne sidde i Hørbar-stole", "nu starter museet") og åbne spørgsmål til oplevelsen øgede børnenes engagement og udvidede oplevelsesrummet. Til gengæld er mundtlige instrukser svære for dem at huske og forstå, især fordi reglerne kun gælder nogle, men ikke alle værker. Pædagogens rolle som medformidler viste sig at være en styrke.

Ved gruppe 3 kunne man igen konstatere, at børnene har svært ved at forstå og huske regler, der ikke giver klar mening på deres erfaringsniveau. De er impulsstyrede og reagerer umiddelbart på de stimuli, de modtager fra værkerne og museets rum, hvorved de kan have svært ved at gå i samlet flok og følge instrukser. Verbal formidling, der ikke er kortfattet, og som baserer sig på forventet dialog, har efter relativ kort tid begrænset effekt.

Interviews og kategorisering

I dette afsnit kategoriseres projektteamets observationer ovenfor i sammenhæng med børnenes og pædagogernes kritik af og anbefalinger til MfS. De nedenstående udsagn stammer fra hhv.

- [1] interview med pædagogmedhjælper i Bh. Freja Jane Grenaa 18.4.18 [Astring og Hoffmann]
- [2] interview med 6 børn fra gruppe 1 og 2, Bh. Freja 18.4.18 [Astring og Hoffmann]
- [3] interview med pædagog i Bh. Kastanjen Claus Fromberg Christensen 15.5.18 [Charlotte Schultz Thers]
- [4] Absalon-projektgruppens egne anbefalinger, fremlagt for museet d. 22.6.18.

De i alt 7 temaer, som observationer og interviews bragte i fokus, var disse:

- Regler for børns færden på museet
- Pædagogens rolle under børnenes museumsbesøg
- Samarbejde mellem pædagoger og museum
- Museets / museumsformidlerens formidling til målgruppen
- Museets fysiske indretning med henblik på målgruppen
- Pædagogiske potentialer i målgruppens kunst- og museumsoplevelser
- Muligheder for yderligere inddragelse af børn og forældre

Temaerne, udfoldet:

Behov for tydelige regler:

[1] [...] jeg tror børnene var lidt usikre på, noget må man røre ved, noget må man ikke røre ved, vi skal være stille. Jeg tror, vi skulle have forberedt dem lidt mere på, I kan gå på opdagelse selv, I behøver ikke gå sammen [...]. Det man skal gøre er selvfølgelig at ruste børnene til, hvad må de og hvad må de ikke, det synes jeg. Hvis man skal være stille, betyder det så, at at vi må tale sammen, eller må vi bare ikke råbe? Selv om børnene har set nogle fra museet før, så tror jeg, det bliver ligesom lidt uvant alligevel.

[3] Genovervej reglerne. Børnene bruger mange ressourcer på at følge regler.

Det kunne være godt, hvis museet blev lidt mere børnevenligt. At de arbejdede med at visualisere, f.eks. med 'små fødder', hvor man må gå, i hvilken retning osv.

[4] Brug færre kræfter på at få børnene til at stå stille, lytte koncentreret og lade være med at pille. Ret opmærksomheden mod at skabe et rum, hvor der er plads til at eksperimentere og undersøge museets muligheder med krop og sanser.

Afklaring af pædagogens rolle:

[1] Jeg tror det er vigtigt, at vi som er på børnene, altså pædagogerne, at vi ligesom bliver inddraget lidt mere. For nogle børn er det vigtigt, andre de kører bare derudaf uden dessiner. [...] Ikke fordi at andre ikke kan det, men nogle børn har sværere ved at modtage besked end andre, og det handler jo bare om at vide, hvordan det barn modtager besked.

Det er nok bare, at vi som pædagoger ved hvad er vores rolle her. Da jeg kom ned på museet, vidste jeg ikke, hvad min rolle var. Jeg skulle finde ud af, hvornår skal jeg trække mig helt, hvornår skal jeg være lidt på, altså det var svært for mig at vide, hvornår skal jeg bakke, hvornår skal jeg være på.

Det er ikke min opfattelse, at forældre tager deres børn meget med på museer. Så bliver det Legoland, så bliver det et eller andet vandland eller et eller andet [...], så derfor synes jeg, at det er fint nok at vi som fagpersoner får nogle andre briller på og får introduceret børnene til det her.

Potentialer i samarbejde mellem pædagoger og museum:

[1] [*Giver kendskabet til museerne jer en større redskabskasse?*] Ja, det gør det da. Så ved man, at man kan lige ringe ned og spørge, vi kommer med 10 børn, er det okay, har I åbent? [...] Så ved vi, at selv om det er øsregnvej, vi kan godt tage på tur, vi kan godt give børnene den oplevelse den dag.

[4] Brug KULT-projektets "Sommerfuglemodel", der bl.a. indebærer samarbejde med pædagoger + evt. før- og efterbesøg. Lad museums-formidleren invitere børnene ind på museet.

At både museum og dagtilbud lokalt udvikler et (justérbart) koncept for pædagogisk udnyttelse af museet som oplevelsesrum, så det i endnu højere grad bliver hele byens museum, eksempelvis via udstilling af børnenes æstetiske udtryk af deres indtryk.

Tilstræb, at samarbejdsrelationen mellem museum og dagtilbud varer ved over længere tid og med tiden bliver så jævnbyrdigt som muligt.

Lad museet jævnligt invitere repræsentanter fra dagtilbuddene, f.eks. i forbindelse med nye udstillinger, for at informere og drøfte den bedst mulige formidlingsform.

Problematikker vedrørende museets / museumsformidlerens formidling:

[2] Enkelte værker virkede uhyggelige på børnene.

[3] Formidlingen var meget sproglig. Det betød, at nogle af børnene stod af. Vis fremfor at fortælle, og lav evt. særlige lytte-zoner. Det er svært for børnene med så mange informationer. Det skal gøres kort og tydeligt.

Anvend gerne visualisering og narrativer.

Giv børnene stof til deres fantasi – ting kan bruges til andet og mere end én ting.

Læg vægt på og støt efterbearbejdning. Forlæng / forstør besøget ved at give børn en lille statue med hjem, som de selv kan male og fortælle forældre om. Efterbearbejd vha. farver, statuer, samtaler med forældre.

[4] Skab nysgerrighed og magi. Hæng f.eks. billeder (teasers) i børnehøjde i basen, hvor de kan skabe nysgerrighed i retning af selve udstillingen.

Tænk i én eller flere fortællinger / narrativer, der kan danne ramme om de meget forskellige artefakter og oplevelser, og skab opgaver, børnene selv kan løse.

Overvej formidlerrollen. Skal det altid være museet, der formidler, eller kan det også i visse tilfælde være pædagoger eller studerende?

Brug færre kræfter på at få børnene til at følge en detailplanlagt, voksenstyret rute gennem museet. Ret i stedet opmærksomheden, hvor børnenes nysgerrighed og opdagelseslyst fører jer hen, og navigér efter børnenes spor.

Brug færre kræfter på formidling, der kræver abstrakt begrebsforståelse og analytiske evner hos børnene. Ret opmærksomheden mod de interessante spørgsmål, der gror ud af børnenes eget sanselige møde med kunsten, og som opstår gennem deres konkrete oplevelser på museet. Slip kontrollen – lad i højere grad museet formidle sig selv.

Jo mindre børnene kan gå på oplevelse i genstanden, jo mere skal den medieres for at fastholde deres opmærksomhed (den blå soldat). Men den voksne kan med begrænset guidning og åbne spørgsmål hjælpe til at åbne genstanden og gøre den interessant for børnene (klaveret).

Variér mellem æstetiske og diskursive læringsmåder.

Lad der til (dele af) udstillingen knytte sig børnevenlige fortællinger, aktiviteter eller opgaver.

Vurdering af museets fysiske indretning med henblik på målgruppen:

[1] Der var fin plads til at spise, for eksempel. Det er jo sådan en ting, der er vigtig for os, at vi lige som kan planlægge en tur og vide, at okay børnene kan komme på toilettet og de kan have et sted at spise, når vejret ikke altid er godt [...]. Så synes jeg, det var fint tilgængeligt.

[3] Gør det lettere for børnene at nå og se genstandene.

Præsenter kun genstande, de må og kan lege med. Der var eksempelvis nervøsitet for at flaskerne i "Hørbar" skulle gå i stykker. Kan man have nogle flasker i plastic?

[4] Giv børnene en tryk, børnevenlig base i portbygningen - til madpakkespisning, overtøj, leg m.v., og gør basen og museets indgangsparti sansemæssigt indbydende for børn.

Museet kan med fordel altid rumme mindst én udstillingsgenstand, børnene må røre ved og tilegne sig fysisk og følelsesmæssigt - gerne flere...

Pædagogiske potentialer i målgruppens kunst- og museumsoplevelser:

[1] Det var en god mulighed for at få rystet os lidt som fagpersoner til at tilbyde børnene noget andet end det, vi normalt gør, fordi vi skal også rystes lidt en gang imellem. [...] Det er jo også derfor, det her projekt er ekstra spændende, det er jo ved, at man får gjort noget *andet*.

[2] Børnene huskede bagefter forbavsende mange detaljer fra besøget, og nogle af dem tegnede besøget, opmuntret af pædagogerne. Alle fortalte om oplevelserne til hinanden, pædagoger og forældre.

[3] Besøget kan bidrage til at bearbejde børnenes kritiske sans og abstrakte tænkning. Læg mere vægt på det.

[4] Kunst appellerer til børnenes egen kreativitet. Giv dem derfor inspiration til bagefter i institutionen selv at [gen]skabe, bearbejde og re-mediare deres oplevelser æstetisk.

Yderligere Inddragelse af børn og forældre:

[3] Invitér børn til selv at udstille på museet og invitér forældrene.

[4] Kunne man give plads til periodiske udstillinger af børns udtryk fra udstillingerne (tegninger og artefakter) på selve museet?

Konkluderende anbefalinger til museet

På baggrund af ovenstående observationer og interviews konkluderes der i dette afsnit kort på, hvad pædagoger og projektteam anbefaler som næste skridt for museet i retning af inddragelse af de små børn som målgruppe for museet:

Behov for tydelige regler for børns færden på museet

Der er ingen kritik af adfærdsregler fra museets side. Dog pointeres det, at disse regler med henblik på aldersgruppens kognitionsniveau bør være få og tydeligt formuleret, gerne visualiseret. Desuden rådes MfS til at indtænke børnenes aktive og kropslige tilgang til tingene i udstillingstilbuddet.

Afklaring af pædagogens rolle under børnenes museumsbesøg

Pædagogens rolle under museumsbesøget behøver italesættelse. Det anbefales her, at det pædagogiske personales indgående kendskab til det enkelte barn og gruppen respekteres og udnyttes som ressource, og at pædagogens rolle som kulturformidler betones.

Potentialer i samarbejde mellem pædagoger og museum

Der er store potentialer i samarbejdet mellem dagtilbud og museum. Pædagogen er glad for den ekstra tur- og oplevelsesmulighed, museet repræsenterer, og projektteamet lægger vægt på Sommerfuglemodellens indbyggede samarbejdsflade mellem parterne med henblik på gerne længerevarende og jævnbyrdige relationer, åbning af museet mod lokalsamfundet og et højt gensidigt informations- og kommunikationsniveau.

Problematikker vedrørende museets / museumsformidlerens formidling til målgruppen

Små børn får ikke fuldt udbytte af traditionel, mundtlig museumsformidling, og nogle udstillingselementer matcher ikke deres aktuelle kognitive og erfaringsmæssige niveau og er derfor uinteressante og i enkelte tilfælde utryghedsskabende for dem. En løsning er på forhånd at vække børnenes nysgerrighed og stimulere deres fantasi og kreativitet i forhold til udvalgte artefakter og udstillingselementer, som qua deres form, farver, funktion og – meget gerne – interaktive muligheder modsvarer og beforder børnenes legende, sanselige og fysiske tilgang til verden. Hvis det er muligt, kan man lade børn og pædagoger bevæge sig gennem udstillingen i eget tempo styret af umiddelbar interesse og kun iværksætte mundtlig formidling ved udvalgte værker. En anden løsning er allerede i pædagogens forberedelse til besøget eller under museumsformidlerens modtagelse på museet at introducere et narrativ, der kan danne ramme om besøget og børnenes fokus undervejs (jf. inspirationsmaterialet i næste afsnit). I begge modeller kan der med fordel konstrueres enkle opgaver, børnene kan løse undervejs, og man kan yderligere forlænge oplevelsen ved at uddele billeder eller miniatureudgaver af et af værkerne, som børnene kan tage med hjem og snakke om, lege med og lave pædagogstøttede aktiviteter ud fra. Det er i begge tilfælde en god idé at overveje pædagogens rolle og evt. formidlingsmæssige medansvar under museumsbesøget.

Vurdering af museets fysiske indretning med henblik på målgruppen

Der er fra pædagogernes side umiddelbar tilfredshed med museet indretning mht. toiletforhold, plads til overtøj og madpakkespisning. Imødekommenheden over for målgruppen kan dog øges ved, at lokalerne i portbygningen (Skolestuen) gøres lidt mere indbydende farve- og indretningsmæssigt. De udstillingselementer, der skønnes at kunne henvende sig også til små børn, kan med fordel placeres i børnehøjde, og det anbefales, at denne del af udstillingen må berøres og bruges, mens børnene ikke nødvendigvis skal have direkte adgang til de kostbare eller skrøbelige kunstværker.

Pædagogiske potentialer i målgruppens kunst- og museumsoplevelser

Børnene blev under besøget inspireret til at tegne nogle af værkerne og således til at gengive og

bearbejde oplevelsen. Pædagogerne betoner værdien i at blive 'rystet' og opleve nye muligheder i deres arbejde, hvilket svarer til potentialerne i børnenes egne kunst- og museumsoplevelser, der er store i og med, at de på museet oplever en inspirerende 'anderledeshed' i forhold til biblioteket og andre lokale kulturtilbud. Et pædagogønske, som projektteamet deler, er her, at børnenes kreativitet bringes yderligere i spil ved, at museet stimulerer dem til hjemme i institutionen at bearbejde, imitere og re-mediare deres indtryk på museet.

Muligheder for yderligere inddragelse af børn og forældre

Endelig foreslås det, at børnenes egne æstetiske udtryk fra besøget inddrages i udstillingen i en eller anden grad. Det kan knytte museum og dagtilbud mere sammen og motivere også forældrene til at aflægge museet et besøg.

Inspirationsmateriale

Som anført i afsnittet Justering af mål og rammer har projektteamet valgt at pege på nogle generelle, formidlingsmæssige tiltag til inspiration for MfS frem for at fokusere på de jævnligt skiftende enkeltudstillinger. Med reference til både de ovenstående anbefalinger, det beskrevne demokratiske kunst- og barnesyn, til KULT-projektet og til den styrkede pædagogiske læreplan i dagtilbud (Børne- og Socialministeriet, 2018), særligt dens beskrivelse af læreplanstemaet "Kultur, æstetik og fællesskab", vil vi her beskrive tre veje til optimering af de små børns møde med kunst på MfS – med overføringsværdi til også andre kunstmuseer og -udstillinger.

Præmissen er, at god formidling aktiverer barnets aktive, fysiske, sans- og følelsesmæssige oplevelse både på indtryks- og udtrykssiden. Barnet skal med andre ord inspireres, gøres nysgerrigt og tilbydes forståelige rammer for de mange, tit fremmedartede indtryk, en udstilling indebærer, og det skal efterfølgende tilbydes rammer, materialer og medier, der kan befordre dets umiddelbare udtryksbehov efter oplevelsen.

De følgende tre eksempler tilgodeser både indtryks- og udtrykssiden, dog med forskellig vægtning:

1. Den sansebaserede tilgang

I dette eksempel vægtes indtrykssiden højest. Med tanke på børns krops- og sansemæssige tilgang til verden og deres endnu manglende evne til at afkode symbolik og historik er det en oplagt mulighed at rammesætte et forløb på museet, hvor børnene opfordres til at 'opdage' og samle sanseindtryk på udstillinger af enhver art. De kan her i mindre grupper og i deres eget tempo eksempelvis søge efter farven blå, 'mærkelige' dufte, smage eller lyde, eller de kan i det omfang, de må røre ved tingene, søge efter ting, der er hårde, bløde, ru, våde, runde osv. Måske har grupperne forskellige opgaver, måske deles forløbet op i to dele med madpakkespising ind imellem, eller i to separate museumsbesøg – i erkendelse af små børns begrænsede koncentrationsevne.

Indsamlingen af indtryk kan evt. gøres mere spændende ved, at børnene fra start udstyres med forstørrelsesglas eller særlige (pap-)briller eller (en voksen med) et kamera, men de kan også medbringe tegnepapir og farver, hvormed de gives mulighed for æstetisk at fastholde og udtrykke alle sanseindtryk, altså også lyd, smag og taktile oplevelser [træ, jern, plastic...].

Rummer udstillingen tilstrækkeligt mange figurative værker kan indsamlingen omfatte motiver: Hvor mange huse, katte, musikinstrumenter osv. kan I finde – eller bare noget, der ligner lidt? Man kan også krydre oplevelsen med en opgave, der går ud på, at børnene skal finde et bestemt motiv eller en på forhånd udvalgt detalje et sted i udstillingen.

Undervejs er pædagogen og museumsvejlederen synligt til rådighed i udstillingsområdet, men også bagefter i samlingsrummet, når børnene fortæller hinanden og de voksne om deres indtryk, viser fotos eller tegninger og udveksler oplevelser. I dette rum hænger der måske ligefrem billeder af nogle af de værker, børnene kan tænkes at referere til, så de kan pege på dem undervejs i 'afrapporteringen'.

På baggrund af børnenes umiddelbare oplevelse kan museumsformidleren eller pædagogen kort fortælle lidt om de dele af udstillingen, børnene kognitivt har mulighed for at forholde sig til – enten ud fra billeder og tegninger eller på en runde mere i udstillingen.

Inddragelse af Sommerfuglemodellen:

Pædagogen kan allerede inden museumsbesøget give børnene gode impulser ved at lade dem bruge og derved blive bevidste om deres sanseapparat gennem legeaktiviteter. Kommer museumsformidleren på forbesøg, kan han medbringe et udsnit af et værk, fotograferet på meget kort afstand, og bede børnene hjælpe med at finde denne 'forsvundne' detalje, når de kommer på besøg. Det kan også være pædagogen, der gør det på formidlerens eller egne vegne.

Under besøget er den voksne for en sikkerheds skyld udstyret med et foto af den pågældende artefakt taget på lidt større afstand, så den er lettere at genkende, og også ét, hvor man kan se værket i sin helhed. På den måde kan man hjælpe børnene og undgå evt. frustrationer over ikke at kunne finde detaljen. Når den til sidst findes, takker formidleren naturligvis børnene hjerteligt.

Tilbage i daginstitutionen leger børnene hele forløbet, eller pædagogen fortæller det som en historie, eller man laver en udstilling med fotos og tegninger fra museumsbesøget. Måske re-medierer pædagogen oplevelserne, ved at lade børnene dramatisere 'detektivjagten', danse til lyde, der *kunne* have været i en flaske, bygge nogle af de former og figurer, de opdagede, eller synge sange, hvori farverne indgår.

2. Den narrative tilgang

I dette eksempel vægtes vekselvirkningen mellem indtryk og udtryk. Aktiviteten bygger på børns naturlige undren over ting og fænomener og deres forsøg på at tilskrive alting mening, men også på deres fascination af fiktion og 'røverhistorier'.

Her opfordres børnene til selv at gætte, hvad museets mærkelige artefakter er for noget, hvad de (også) kan bruges til, hvorfor klaveret er sømmet til, hvordan lydene er kommet ind i flaskerne, hvilke væsner, der bor i høguler, hvilke eventyr eller spil soldaten kunne passe ind i osv.

Pædagogens rolle er at inspirere ved at bidrage med fantasifulde forklaringer og opmuntre børnene til at forsøge sig, hvilket som regel også kræver støtte fra en voksen.

Museet kan også selv skabe en narrativ ramme, hvor man eksempelvis tager udgangspunkt i, at Det Kongelige Palæ i børneperspektiv ligner et slot. Her bydes børnene så inden for på kongens slot. Han er desværre ikke hjemme, eller han er død, men man må gerne besigtige hans skatte, der gemmer sig i de forskellige rum. Museumsformidleren kan agere skatmester, måske iført et passende kostume, og invitere børnene til at gætte, hvor i verden kongen har hentet de forskellige ting, og hvad han bruger dem til. Hvis nogen skulle være i tvivl om, at det hele er en leg på et museum, afsløres det naturligvis til sidst.

Dette narrativ udmærker sig ved at være både let genkendeligt, spændende og alderssvarende i forhold til dagtilbudsbørn.

I begge tilfælde er sandhedsværdien uvæsentlig. Det vigtige er, at aktivere af børnenes fantasi og kreativitet. Hvis imidlertid den sande fortælling om artefakten er spændende nok på et børneniveau, er det selvfølgelig oplagt, at den indgår i forløbet.

I dagtilbudsalderen er tegninger også fortællinger, så dette medie kan med fordel også tages i brug. Det vil bl.a. give sprogsvage børn nogenlunde de samme udtryksmuligheder som de sprogligt stærke. Tegninger og fotos er desuden gode at genfortælle ud fra, når man bagefter er tilbage i dagtilbuddet. Med en iPad kan pædagoger og børn selv klippe en udstilling af 'sære ting og historier' sammen, idet mediet rimelig nemt kombinerer billeder og lyd.

Igen kan det være en god idé at opdele børnene i grupper, sammensat af pædagogen på en måde, hvor de mest toneangivende så vel som de motorisk urolige børn fordeles hensigtsmæssigt.

Inddragelse af Sommerfuglemodellen:

Startskuddet kan være en invitation fra museet, et brev med et billede af palæet og en 'mærkelig' ting i udstillingen, som børnene kan gætte på hvad er. Pædagogen følger op på ideen med at kombinere fortællinger og mærkelige genstande ved selv at vise børnene et udvalg af sære redskaber [køkkenredskaber, værktøj, billeder af dyrespor...] og skabe historier om dem sammen med børnene.

Rigtig mange dagligdags ting er mærkelige for børnehavebørn, og i nogle tilfælde kan historien om tingens rette anvendelse være lige så spændende som en fantasibaseret fortælling om den.

*Mærkelige ting.
Foto Projektteamet*

Under museumsbesøget bidrager pædagogen med sine bud på, hvilke historier museets artefakter kan være en del af. Hun samler børnenes bud og improviserer. Målet er ikke så meget fortællingen i sig selv, mere det at stimulere børnenes interesse for værkerne og museet og for selv at udtrykke sig narrativt.

Efter museumsbesøget er det oplagt at lade børnene lege videre med diverse sære ting, de selv finder i dagtilbuddet, hjemme eller i naturen. Er de glade for 'kongens skatkammer' som narrativ ramme, kan den genbruges i institutionen og udvides med eventyrkostumer og pædagogstyret dramatisering, f.eks. med støtte i KULT-projektets inspirationshæfte "Det blev en sommerfugl!" [2018]. Se f.eks. Kusk, s. 44, Nielsen, s. 48-49 og Sørensen, s. 54-55).

3. Den skabende tilgang

I dette eksempel lægges hovedvægten på udtrykssiden. De fleste større museer har værksteder og materialer, der stilles til rådighed for børnene. Museet for Samtidskunst har begrænset plads, men man råder dog over nogle rum i portbygningen, "Skolestuen", hvor der er mulighed for at huse aktiviteter i forlængelse af udstillingerne, hvilket man allerede gør i en vis udstrækning. Rummene er dog noget rå og farveløse.

En mulighed i relation til dagtilbudsbørn er, at lade i det mindste ét af disse rum være dels base for børnegrupperne, hvor de kan lægge overtøj og spise madpakker, dels værksted med borde i børnehøjde, hvor de kan tegne/male deres oplevelser og reproducere f.eks. nogle værker fra museets permanente udstilling.

Er der økonomi til at fremstille små gipsafstøbninger af Den blå soldat, vil det være en god idé at lade børnene male soldater i selvvalgte farver eller måske prøve at lave lerfigurer af værkerne, som de må tage med hjem. Der kan også stå en (mindre) kopi af høgulen, som børnene må lege i, små papæsker, børnene kan dekorere og fylde med egne lyde og sange, dyrekostumer, så børnene kan klæde sig ud som dyrene på Scherfigs litografi og lege billedets handling, et bræt med aftegnede tangenter, som børnene med voksnes hjælp kan prøve at slå søm i, Lego, karton, papir, sakse... [se også Lillelund i Austring, 2018 side 50-51].

Ideen er ganske enkelt at udnytte børnenes naturlige læringsstrategi, imitation, til at sætte gang i skabende aktiviteter og udtryk, som de kan fortsætte med i dagtilbuddet. Derved bidrager museumsoplevelsen med en brik til barnets kulturelle, kognitive, sociale og sansemotoriske udvikling, og museet selv bliver ikke mindst en ressource og derved et forhåbentlig tilbagevendende mål for lokalområdets dagtilbud.

Inddragelse af Sommerfuglemodellens før- og efter-perspektiv modsvarer her beskrivelserne i forbindelse med de to ovenstående eksempler.

Andre resultater

Ud over de på forhånd fastlagte leverancer har projektet bidraget til påvisning af en række væsentlige potentialer i små børns møde med kunst og kultur:

På *underviserniveau* har det medvirket til større opmærksomhed omkring kunst- og kulturformidling som pædagogisk arbejdsfelt. På pædagoguddannelsen hos Absalon er dette et nyt område, som projektteamdeltager Martin Hoffmann længe har været stort set ene om at arbejde med i større skala. Med intern og ekstern formidling af projektets resultater vil interessen og kendskabet givet vokse, og udviklingen vil tage ekstra fart i et fortsat samarbejde mellem Absalon og HistorieLab.

Med henblik på *de studerende*: Hvis KULT-projektets skitserede nye kulturformidlingsmodul vinder indpas i Pædagoguddannelsen, vil museumsformidling kombineret med æstetiske læreprocesser finde sin naturlige plads i et fast, kontinuerligt forløb. Her og nu vil udviklingssporets formidlingsartikel og inspirationsmateriale kunne indgå direkte i undervisningen på flere moduler. Vi har også med Phillip Danstrup drøftet muligheden for, at studerende i praktik kan indgå som 'hjælpe-formidlere' på museet, noget han ser gode perspektiver i. Det kræver dog, at vi fortsætter og gerne intensiverer samarbejdet, hvilket museet meget gerne vil. Her er man indstillet på sammen med Absalon/HistorieLab at søge midler hos relevante fonde i samarbejde til det fortsatte udviklingsarbejde.

For de involverede dagtilbud og pædagogerne har projektet betydet ny inspiration. Kun en enkelt af pædagogerne har besøgt museet tidligere, så de har dels fundet et nyt udflugtsmål med børnene, dels indgået i et udviklende samarbejde med forskere og først og fremmest med museet, en partner der åbner nye muligheder og stiller anderledes krav end eksempelvis besøg på biblioteket. Jane Grenaa fra Bh. Freja udtaler i et interview efter museumsbesøget, at det er den tilbudte 'anderledeshed', der interesserer hende, muligheden for at opleve 'noget andet' og se tingene på nye måder, hvilket er udviklende for både børn og pædagoger. Pædagog Claus Fromberg Christensen, Bh. Kastanjen, supplerede med flere direkte anvendelige tips til, hvordan museet kan fange børnenes interesse bedre, og skaber herved grobund for et reelt fremtidigt partnerskab mellem dagtilbud og museet, hvor det tingene ikke kun foregår på sidstnævntes betingelser. I et afsluttende interview med museumsinspektør Phillip Danstrup [13.8.2018] ytrer han ønske om at knytte de to deltagerinstitutioner nærmere til museet, men også til at udvide kredsen, så museets berøringsflade til dagtilbud i Roskilde kan vokse.

Børnenes oplevelses- og læringsmæssige udbytte er sværere at afkode af sprogudviklingsmæssige grunde. I børneinterviewet kategoriserer de mest artefakterne som 'flotte', 'sjove' eller 'kedelige', selv om de husker besøget på museet ned i de mindste detaljer. Videooptagelserne viser, at oplevelserne er afhængige af i hvert fald tre hovedfaktorer: Børnegruppens sammensætning (hvad synes og gør 'lederen'?), formidlerens evne til at ramme målgruppens erfaringsniveau og interessefelt, og de fysiske forhold på museet: Kan man nå, må man røre, kan man bruge kroppen?

Projektteamets anbefalinger til museet, vedlagt i PowerPoint-format som **bilag 2**, omfatter i høj grad sidstnævnte perspektiv, men også en opfordring til pædagogerne om at forberede og efterbehandle museumsoplevelsen hjemme i institutionen, holde sig ajour med museets skiftende tilbud og generelt at være i dialog med museet som de eksperter i målgruppen af børn, der jo er.

Perspektiver

I relation til det indledningsvist beskrevne kunst- og barnesyn, hvor børns indkulturering ses som en proces, i hvilken kulturen præger børn, men samtidigt på sigt præges af dem, kan vi konstatere, at alle tre børnegrupper fik en oplevelse af museets udstilling, de bagefter kunne huske og fortælle forældre og hinanden om. Vi kender naturligvis ikke den eventuelle prægning på længere sigt, men vi ved, at museet påtænker forskellige måder at komme målgruppen af små børn mere i møde på, hvorved børn fra Bh. Freja og Bh. Kastanjen kan siges at have præget museumsformidlingen i Roskilde. Museumsinspektør Phillip Danstrup udtaler i projektets afsluttende interview, at han ud fra det påviste behov for, at børnene kan forholde sig fysisk til tingene, påtænker at "forbedre de fysiske forhold, simpelthen. [...] Vi mangler flere planer at involvere sig på. Vi har mest det her forestillingsplan, hvor man ser noget, og så gør det et eller andet ved dit hoved primært, hvor vi mangler det her med, hvad med resten af kroppen, hvordan kan vi deltage i højere grad. Det skal vi bare blive bedre til".

Et yderligere tiltag, der har relation til både KULT-projektets og det aktuelle projekts 'før-under-efter'-progression i børnenes oplevelse, er museumsinspektørens plan om fremover at lave 30-45 mi-

nutters 'mini-museum'-besøg i de dagtilbud, man har kontakt med, i forbindelse med egnede udstillinger. Her vil man fra museets side "vise nogle ting, afspille nogle ting og laver nogle små øvelser".

Som kort beskrevet ovenfor rummer dette lille projekt yderligere et par spændende perspektiver:

Studerendes praktik på museer åbner en ny niche i det pædagogiske arbejdsområde, der kan komme dem selv, museerne, børnene og i yderste fald hele Pædagoguddannelsen til gode, hvis der etableres gode rammer om samarbejdet.

Pædagogen, som i forvejen – bevidst eller ubevidst – er 'hverdagens kulturformidler' for 97 % af alle børn i Danmark i aldersgruppen 3-5 år, kan i langt højere grad end tilfældet er i dag bidrage positivt til kunst- og kulturformidlingen, hvis deres store viden om små børn bliver inddraget mere af kunstnere og museumsformidlere. Det kræver længerevarende ligeværdigt samarbejde mellem parterne, men udbyttet kan i så fald næppe overvurderes.

Museer og professionshøjskoler kan også med fordel for begge parter indgå i længerevarende, gensidigt udviklende samarbejder, som det er sket i dette projekt, og som erfaringerne fra KULT-projektet også har dokumenteret.

Der er en tendens til at se indkulturering af dagtilbuds- og skolebørn som en vej til at sikre museer, teatre og andre kulturinstitutioner en leverance af fremtidige besøgende og publikum. Denne synsvinkel er utilstrækkelig og begrænset af at betone institutionernes overlevelse, økonomi og berettigelse i stedet for det, der er væsentligt for alle mennesker, nemlig udviklende oplevelser og læring. I projektteamet anbefaler vi således, at man betragter børn uanset alder, erfaringsmæssigt og kognitivt niveau som en primær målgruppe i egen ret, helt på linje med voksne.

Museet for Samtidskunst i Roskilde har taget et vigtigt skridt i denne retning og vil meget gerne fortsætte samarbejdet, både med de lokale dagtilbud og Absalon.

”Jeg vil være ked af, hvis vi ligesom stopper her”, udtaler Phillip Danstrup, ”det fungerer sindssygt godt så længe museet er på det her stadie [...] Jeg synes, det er glimrende, vi er en slags prøvekaniner, samtidigt med at vi kan afprøve, hvad sker der under de her besøg [...]. Det er glimrende med de her tests, samtidigt med, at vi kan kapitalisere på det internt i forhold til viden og i sidste ende i forhold til besøg. Jeg synes kun lige, vi er startet [...], det er sådan en art forret i virkeligheden, ikke?”

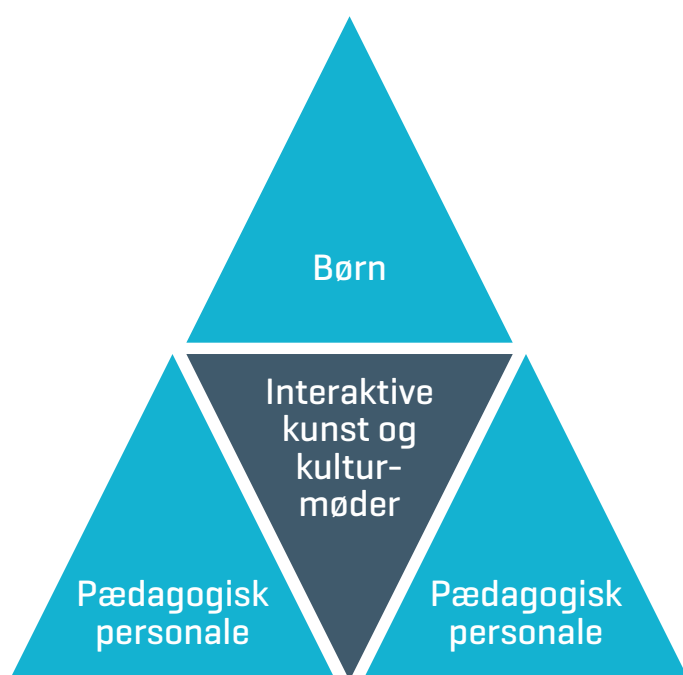
Projektet med MfS foregik på et relativt basalt niveau, men behovet for udvikling fra dette niveau deler museet med flere andre mindre museer landet over, der ofte prøver sig frem hver for sig, og som enten har ambitioner, men mangler økonomi til at udvikle tilbud til dagtilbudsområdet, eller som mangler blik for, at dette kunne være en relevant målgruppe, hvad det i langt de fleste tilfælde vil være, hvis de rigtige forholdsregler tages. De første skridt er her de vigtigste, idet de angiver retningen.

I det omfang HistorieLab fremadrettet prioriterer sporet "Pædagogik, kultur, kulturarv og æstetiske læreprocesser" (jf. modellen på side 1), vil det være oplagt at fortsætte og kvalificere denne type udviklingsarbejde. Ikke kun på Museet for Samtidskunst, der allerede er klar til næste skridt, men på andre

[kunst]museer og kunst- og kulturinstitutioner landet over – uanset hvilket niveau, de enkelte institutioner aktuelt måtte befinde sig på formidlingsmæssigt.

Projektteamet bag Absalons del af "Børn, Kultur og Lærende Partnerskaber – Udviklingssporet" anbefaler varmt, at professionshøjskoler, gerne i regi af HistorieLab, fremadrettet styrker samarbejdet med regionale dagtilbud og så vel historie- som kunstformidlende museer, og at man gør det ved at oprette og prioritere en dagtilbudsspecialiseret 'museums-task force' af kompetente forskere og udviklere.

[Sørensen, 2018]

Gevinsten vil sideløbende med udviklingsaktiviteterne være et større fokus på æstetiske læreprocesser og kulturformidling i Pædagoguddannelsen qua inddragelse af undervisere og studerende, men også som illustreret i ovenstående model flere og mere målgruppeengagerende kulturmøder (modellens midte) større målgruppebevidsthed hos museer og kunstnere og derigennem mere adækvat formidling over for dagtilbudsbørn, mere inspiration til arbejdet med kunst- og kultur i dagtilbud og –først og fremmest – glade, aktive og mere kulturberigede dagtilbudsbørn. Denne gevinst vil øges i samme takt, som det lykkes at etablere og udbygge lokalt samarbejde og synergi mellem alle nævnte parter.

Referencer

- Austring, B.D. [2018]. *Det blev en sommerfugl!* I Austring [red.] *Det blev en sommerfugl!* Slots- og Kulturstyrelsen. <https://slks.dk/boern/smaa-boern/kompetenceudvikling>
- Austring, B.D. [2017]. Æstetik og Pædagogik i et samfundsperspektiv. I Falk Hansen, N. [red.] Æstetikken tilbage i pædagogikken. Dafolo
- Austring, B.D. [2018]. *Sommerfuglemodellen*. I tidsskriftet 0 – 14 nr. 4, november 2018. Pædagogisk Forum
- Bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer* [2018]. Børne- og Socialministeriet. <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=202350>
- Brunbech, P.J.Y. (November 2017). *Børn, Kultur og Lærende Partnerskaber*. Projektbeskrivelse [bilag 1]. HistorieLab
- Den nationale brugerundersøgelse 2017* [2018]. Slots- og Kulturstyrelsen. https://slks.dk/fileadmin/user_upload/0_SLKS/Dokumenter/Publikationer/2018/Den_nationale_brugerundersogelse_2017_Rapport.pdf
- DICE - Comenius Multilateral Project [2010]. *Making a World of Difference. A DICE resource for practitioners on educational theatre and drama*. The DICE Consortium. <http://www.dramanetwork.eu/file/Education%20Resource%20long.pdf>
- Hyllested, T. og Seligmann, T [red.] [2016]. *Museerne og de yngste medborgere*. HistorieLab på basis af PÆDMUS-projektet. http://historielab.dk/wp-content/uploads/2015/07/NV_museer_web.pdf
- Kiger Lee, B., Patall, E. A., Cawthon, S. W., Steingut, R.R. [2014]. *The Effect of Drama-Based Pedagogy on PreK-16 Outcomes: A Meta-Analysis of Research from 1985 to 2012*. Sage Publication. <http://rer.sagepub.com/content/early/2014/07/01/0034654314540477>
- Kusk, H. [2018]. *Når børn selv skal fortælle*. I B. D. Austring [red.] *Det blev en sommerfugl!* Slots- og Kulturstyrelsen
- Lillelund, F.B. [2018]. *Inspiration fra kulturinstitution til daginstitution*. I B. D. Austring [red.] *Det blev en sommerfugl!* Slots- og Kulturstyrelsen
- Lundgaard, I.B. og Jensen, J.T. [2014]. *Museer – Viden, Demokrati, Transformation*. Kulturstyrelsen.
- Museet for Samtidskunst: *Vidensstrategi 2016-18*. http://www.samtidskunst.dk/sites/default/files/documents/mfsk_visionsstrategi_2016-18.pdf
- Nielsen, I.D. [2018]. *Børns møde med kulturarv*. I B. D. Austring [red.] *Det blev en sommerfugl!* Slots- og Kulturstyrelsen
- Pécseli B. [red.] [2017]. *Børn, kulturarv og museer*. HistorieLab. http://historielab.dk/til-undervisningen/udgivelser/boern-kulturarv-museer/#wp_lightbox_prettyPhoto/0
- Siegumfeldt, P. [2015]. *Museet som læringsrum*. Interview med bl.a. Martin Hoffmann. Magisterbladet maj 2015
- Sørensen, M.C. [2018]. *Lav teater med Stationsmodellen*. I B. D. Austring [red.] *Det blev en sommerfugl!* Slots- og Kulturstyrelsen
- Sørensen, M.C. [2015]. *Drama, æstetisk læring og udvikling af dramatisk legekompentence i børnehaven*. Aarhus: Aarhus Universitet. <http://edu.au.dk/fileadmin/edu/phdafhandling/Merete-Soeren-sen-ph.d.-afhandling.pdf>
- Sørensen, M.C. [2018]. *Lærende partnerskaber mellem dagtilbud og kulturinstitutioner*. HistorieLab

BILAG 1: Projektformulering

vedr. udviklingsprojektet ”Børn, kultur og lærende partnerskaber”

Børn, kultur og lærende partnerskaber er et udviklingsinitiativ mellem Absalon og UCL inden for rammerne af videncenteret HistorieLab, der skal udvikle viden og erfaringer med en flæthed af modeller for lærende partnerskaber i krydsfeltet mellem Kulturinstitutioner, Kulturarvsinstitutioner, daginstitutioner og pædagoguddannelser. Udviklingsinitiativet arbejder med inspiration fra eksisterende erfaringer fra begge institutioners tidligere projekter, herunder fællesprojektet KULT, og arbejder med inspiration fra to mindre sideløbende forskningsindsatser. Udviklingsinitiativet fokuserer på både æstetiske læreprocesser samt børns møde med kultur og kulturarv, hvad angår det faglige fokus for lærende partnerskaber.

Forskningsprojekterne kører hhv. ved Merete Sørensen/Absalon og Sally Thorhauge/UCL og beskrives nærmere andetsteds.

Flerheden af tilgange bindes sammen af dels de fælles erfaringer fra projektet KULT, dels en løbende dialog og erfaringsudveksling samt endelig en fælles lærebog som er blandt initiativets hovedleverancer.

E17-F18

Udviklingsprojekt 1: Inspirationsmateriale til lærende partnerskaber henvendt til museumsformidlere og pædagoger i dagtilbud/0-6-årsområdet, kulturinstitutioner og kommunale interessenter

Ansvarlig: Lars Kjær Larsen + Bennyé Austrung fra Absalon og/eller anden erfaren fagperson fra Absalon samt 1-2 adjunkter og sparring v. Merete Sørensen og Sally Thorhauge.

Udviklingsprojektet kører sideløbende på pædagoguddannelsen i Jelling samt i Absalon (og der arbejdes på at samtænke med Lene Gutzon i Odense). Formålet med projektet er at udvikle og formidle inspiration til og erfaringer for, hvorledes undervisere, forskere og studerende på pædagoguddannelserne og i den pædagogiske efter-/videreuddannelse i praksis konkret kan arbejde med at understøtte kulturinstitutioners samarbejde med dagtilbud og 0-6-årsområdet.

Udviklingsprojektet bygger videre på etablerede kontakter og viden fra KULT og øvrige projekter; herunder forskningsprojektets beskrivelse af 2 eller flere modeller for blivende lærende partnerskaber i krydsfeltet mellem uddannelse, institution og kulturinstitution. Herudover projektet med etablering af en egentlig 0-6-årstjeneste/dagtilbudstjeneste i Vejle/Jelling/Give-området (samt evt. på Sjælland, hvis der viser sig at være en konkret interesse og mulighed). Dagtilbudstjenesten vil ikke være en egentlig organisation, men et konkret og forpligtende lærende partnerskab mellem de implicerede institutioner, og vil således også virke som et konkret eksempel på de nævnte modeller for lærende partnerskaber.

I Jellingområdet vil der således blive arbejdet med kulturhistoriske institutioner, mens der i Absalon-regioni hovedsagelig arbejdes med kunsthistoriske institutioner for derved at udvikle på begge områder sideløbende.

Projektperiode: Løbende fra E17

Målgruppe: Museumsformidlere, kunstnere og pædagoger

Leverancer:

- Udarbejdelse af ”Rend og hop”- og KULT-inspireret inspirationsmateriale v. kulturinstitution på Sjælland (fx Museet for Samtidskunst, Roskilde) med vægt på æstetiske processer. Inspirationsmaterialet er digitalt og har form som en pjece for at sikre formidling og anvendelighed
- Bidrag til lærebog

BILAG 2: Projektteamets anbefalinger til Museet for Samtidskunst

Anbefalinger v. Bennyé D. Austring, Nils Falk Hansen, Martin Hoffmann og Charlotte Schultz Thers, PH Absalon til Museet for Samtidskunst, mundtligt fremlagt for museet d. 22.6.2018:

Side 1

Anbefalinger til Museet for Samtidskunst

- om formidling i relation til dagtilbudsbørn
22. juni 2018

Anbefalingerne er produkt af HistorieLabs udviklingsprojekt "Børn, Kultur og Lærende Partnerskaber" 2018, realiseret i Roskilde af en projektgruppe bestående af Charlotte Thers Larsen, Martin Hoffmann, Nils Falk Hansen og Bennyé D. Austring, PH Absalon, i samarbejde med Maria Knudsen og Jane Grenaae, Børnehuset Freja, og Claus Fromberg Christensen, Børnehuset Kastanjen

Side 2

Velkommen!

Børnene kommer mere eller mindre forudsætningsløse til museet - et fantastisk udgangspunkt for store oplevelser.

Det første, de ser, er en bygning, der minder dem om et slot. Men hvordan byder de fysiske rammer indenfor dem velkommen?

Side 6

Balanceakten mellem hoved og krop

- Børn griber for at begribe....børn oplever og erfarer verden gennem sanserne og kroppen!
- Piagét, Dewey, Merleau Ponty!
- Magien opstår i sammensmeltningen mellem museets kerneværdier og børnenes oplevelsesuniverser
- *Fællesskab? Nysgerrighed? Kreativitet? Deltagelse? Indlevelse? Åbenhed? Rum til at eksperimentere?.....oh yeah!*

Video 6

Side 7

Balanceakten mellem at forklare kunsten og at lade kunsten forklare sig selv

- KRAK's vejviser bringer os frem til målet for vores rejse....men hvordan kan vi kende vores destination på forhånd, når vi formidler kunst til børn?
- Didaktisk gennemreguleret voksenstyring eller åbne kunstneriske opdagelsesrejser på børnenes egne præmisser? (Malcolm Ross, Cecchin)
- Når sanser og fantasi aktiveres kommer spørgsmålene helt af sig selv!

Video 7

Side 8

Kunst til hele folket eller elitens legeplads?

- Et lille magtkritisk sidespring

- Sociale magt og dominansforhold reproduceres (også) gennem kunst og kulturinstitutionerne....det handler om distribueringen og fordelingen af kulturel kapital (Bourdieu)
- Vejen til kunstneriske oplevelser kan være brolagt med abstrakte spørgsmål og stille krav om beherskelsen af særlige sprogkoder.....
- Nøglen til en mangfoldig, bredtfaavnende og inkluderende kunstformidling er også at variere mellem æstetiske og diskursive læringsmåder (Austring & Sørensen)

Video 8

Side 9

Anbefalinger

1) Brug færre kræfter på at få børnene til at stå stille, lytte koncentreret og lade være med at pille

- ret opmærksomheden mod at skabe et rum, hvor der er plads til at eksperimentere og undersøge museets muligheder gennem krop og sanser

2) Brug færre kræfter på at få børnene til at følge en detailplanlagt og voksenstyret rute gennem museet

- ret opmærksomheden mod hvor børnenes nysgerrighed og opdagelseslyst fører jer hen og naviger efter børnenes spor

3) Brug færre kræfter på formidling, der kræver abstrakt begrebsforståelse og analytiske evner hos børnene

- ret opmærksomheden mod de interessante spørgsmål der gror ud af børnenes eget sanselige møde med kunsten og som opstår gennem deres konkrete oplevelser på museet.

4) Slip kontrollen - lad museet formidle sig selv

Side 10

Kunst, der medierer sig selv eller skal medieres af andre

- Jo mindre børnene kan gå på oplevelse i genstanden jo mere skal den medieres for at fastholde deres opmærksomhed (den blå mand)
- Den voksne kan med begrænset guidning og åbne spørgsmål hjælpe til at åbne genstanden og gøre den interessant for børnene (klaver)
- Nogle gange kan et barn i gruppen åbne genstanden for de andre børn - måske giver det bedre adgang for børnene til at opleve på egne præmisser?
- Andre gange er der måske brug for mere støtte (de to børnegrupper)

Video 11 A og B: Børn i "Hørbaren"

Side 11

Må man hamre søm i en guitar? Børnehavebørn på MfS i flg. Claus

- Får masseret deres kritiske sans
- Får stof til fantasi – ting kan bruges til andet og mere end en ting
- Træner abstrakt tænkning – men det kræver at formidlingen rammer
- Bruger mange ressourcer på at følge regler
- Visualisering?! / narrativ
- Skal kunne nå og se genstande
- Efterbearbejdning hos børn skal støttes – farver, statuer, samtaler med forældre
- Forlæng/ forstør besøget ved at give børn en lille statue med hjem, som de kan male og fortælle forældre om
- Inviter børn til at udstille og invitér forældrene

Pædagogens rolle før, under og efter besøget

Hvad er rollefordelingen ml. pædagoger og museumsformidler?

- Skal pædagogen helst kun være tryghedsskabende og hjælpe børn på toilettet?
- Kan museumsformidleren og pædagogen dele formidlingsopgaven mellem sig?
- Kan formidlingen af udstillingen i visse tilfælde betros pædagogerne, og hvad kræver det af forberedelse for pædagogen og af samarbejde og information mellem parterne?

Video 12: Pædagogen som formidler

Fra indtryk til udtryk

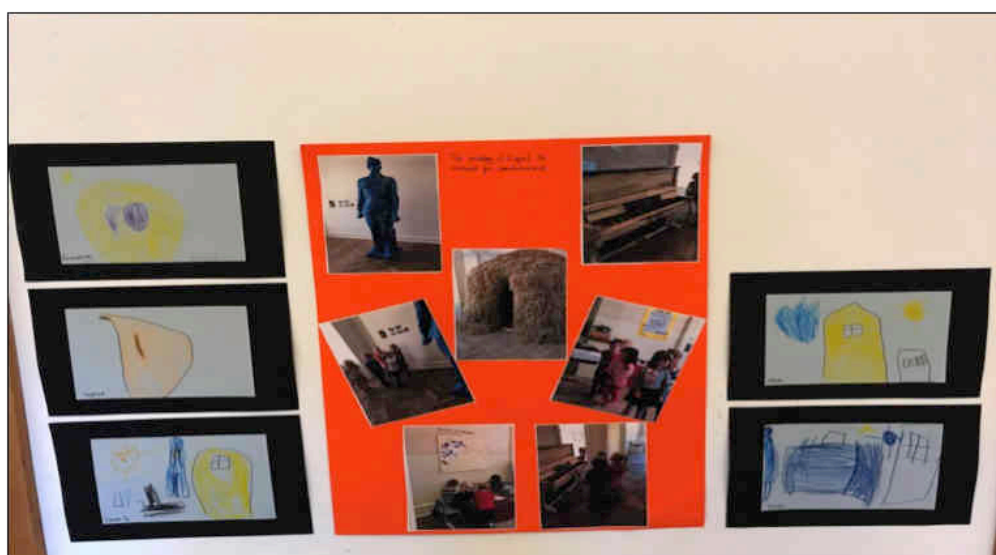
Pædagogisk vinkel:

- Kunsten appellerer til børnenes egen kreativitet. Kunne man derfor give dem mulighed for bagefter i institutionen at (gen)skabe, bearbejde og remediere deres oplevelser æstetisk (jf. KULT-projektet)?

Kunstformidlingsvinkel:

- Kunne man give plads til periodiske udstillinger af børns udtryk fra udstillingerne (tegninger og artefakter) på selve museet?

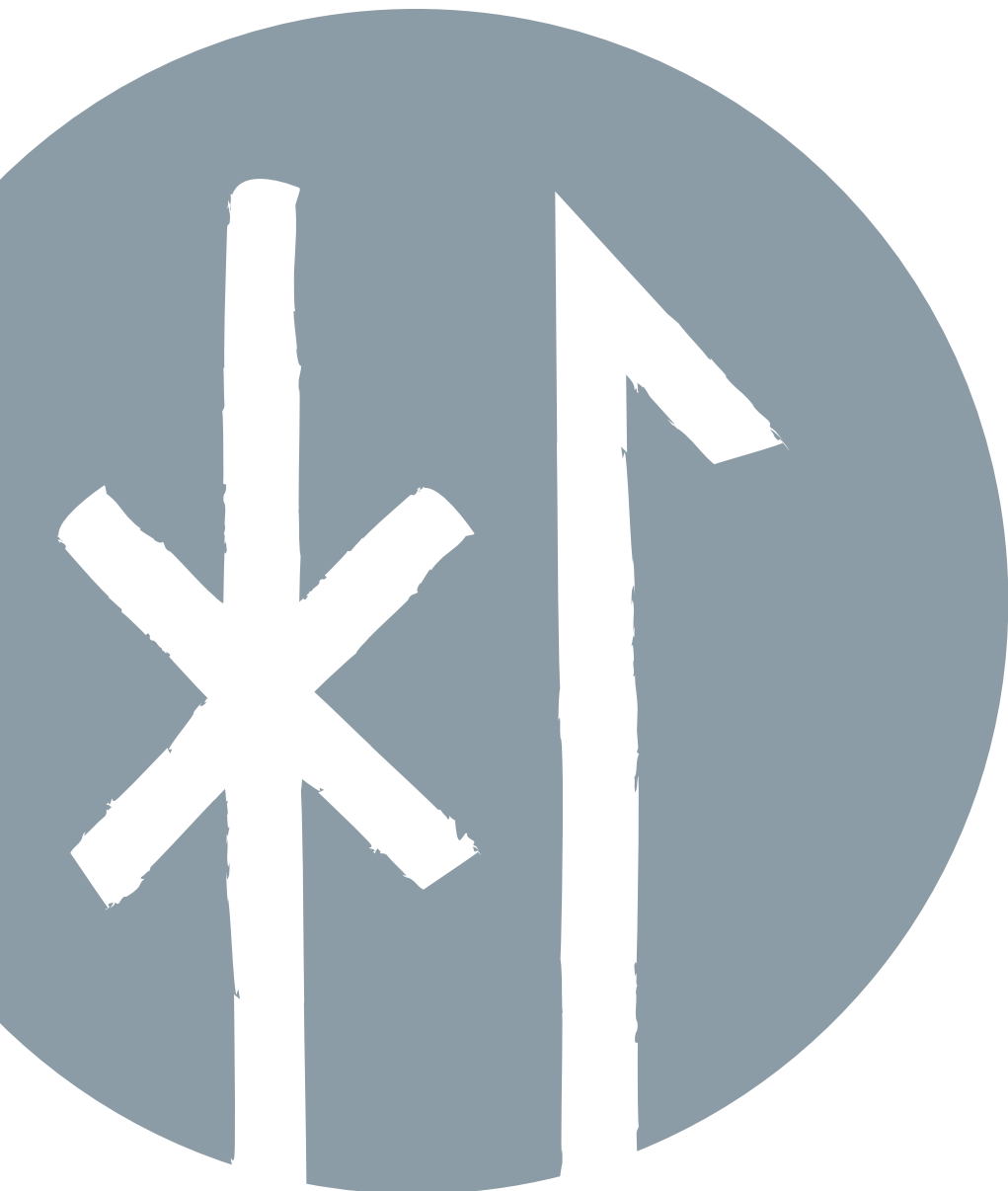

Litteratur:

B. D. Austring (2018): "Det blev en sommerfugl!". I Austring (red.) "Det blev en sommerfugl!", side 8-11. Slots- og Kulturstyrelsen:
<https://slks.dk/boern/smaa-boern/kompetenceudvikling>.

B. D. Austring og Merete Sørensen (2006): "Æstetik og Læring". Hans Reitzels Forlag.

Pierre Bourdieu (1980): "La Distinction". I Revue française de sociologie, 1980, vol. 21, nr. 3.

ABSALON
PROFESSIONSHØJSKOLEN
ABSALON

HISTORIE **LAB**
Nationalt Videncenter
for Historie- og Kulturarvsformidling